

Regeringens proposition 1998/99:36

Vapenregister

Prop.
1998/99:36

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 10 december 1998

Göran Persson

Britta Lejon
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en lagreglering av vapenregistren. Förslaget innebär att varje polismyndighet skall föra ett lokalt vapenregister över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt vapenlagen (1996:67). Vidare skall Rikspolisstyrelsen föra separata centrala register över vapeninnehavare, registrerade skjutvapen och vapenhandlare.

Vapenregistren skall ha till ändamål dels att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till skjutvapen, dels att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	5
3	Ärendet och dess beredning	9
4	Nuvarande lagstiftning	9
4.1	Antalet vapen	9
4.2	Vapenlagen.....	9
4.3	1995 års vapenutredning	10
4.4	Nuvarande vapenregister.....	10
5	Utgångspunkter för förslaget.....	12
5.1	Den nya datalagstiftningen	12
5.1.1	Personuppgiftslagen	12
5.1.2	Polisdatalagen	13
5.2	Behovet av en ny vapenregisterlagstiftning.....	13
6	Lokala vapenregister.....	14
7	Centrala vapenregister	15
7.1	Centrala vapenregister inrättas	15
7.2	Tre separata register inrättas.....	19
8	Vapenregistrens ändamål	21
9	Hemvärnsmän.....	22
10	Närmare bestämmelser om registren	23
11	Sekretess.....	26
12	Rättelse och skadestånd	27
13	Kostnader och ikraftträdande.....	27
14	Författningskommentar	29
	Promemorian Vapenregister	32
	Förteckning över remissinstanser.....	56
	Lagrådets yttrande	57
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 december 1998	58
	Rättsdatablad.....	59
15	Lagtext	63
16	Ärendet och dess beredning	67
17	Nuvarande lagstiftning	67
17.1	Antalet vapen	67
17.2	Vapenlagen.....	67
17.3	1995 års vapenutredning	68
17.4	Nuvarande vapenregister.....	68
18	Utgångspunkter för förslaget.....	69

18.1	Den nya datalagstiftningen	69	Prop. 1998/99:36
18.1.1	Personuppgiftslagen	69	
18.1.2	Poli sdatalagen	70	
18.2	Behovet av en ny vapenregisterlagstiftning.....	71	
19	Lokala vapenregister.....	72	
20	Centrala vapenregister	73	
20.1	Centrala vapenregister inrättas	73	
20.2	Tre separata register inrättas.....	77	
21	Vapenregistrens ändamål	77	
22	Närmare bestämmelser om registren	78	
23	Hemvärnsmän.....	79	
24	Sekretess.....	80	
25	Rättelse och skadestånd	81	
26	Kostnader och ikraftträdande.....	81	
27	Författningskommentar	82	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen
antar regeringens förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).

2 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenlagen (1996:67)

dels att 1 kap. 8 §, 2 kap. 17 § och 11 kap. 2 § samt rubriken före 2 kap. 17 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 2 kap. 18–21 §§, samt närmast före 2 kap. 18, 20 och 21 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

8 §

Denna lag gäller inte skjutvapen och ammunition som innehas av staten.

I fråga om skjutvapen som innehas av staten gäller endast bestämmelserna i 2 kap. 17–21 §§. Lagen gäller inte ammunition som innehas av staten.

2 kap.

Register över vapeninnehav och beslut

Lokala vapenregister

17 §

Polismyndigheten skall föra register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt denna lag.

Varje polismyndighet skall med hjälp av automatiserad behandling föra ett lokalt register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt denna lag.

Registret skall även innehålla uppgifter om personer som är hemvärnsmän och som av Försvarsmakten tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. Uppgifter om vilka vapen som tilldelats får inte registreras.

Ett lokalt register får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över hemvärnsmän.

Centrala vapenregister

18 §

Rikspolisstyrelsen skall med hjälp av automatiserad behandling föra separata centrala register över

- 1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition samt personer som är hemvärnsmän och som av Försvarsmakten tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),*
- 2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapenregistret) och*
- 3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn, reparation eller skrotning (vapenhandla-
rregistret).*

Det får av vapeninnehavarregistret inte framgå att en registrerad person är hemvärnsmän.

19 §

De centrala vapenregistren får inte samköras med varandra.

Vapenregistrens ändamål

20 §

Vapenregistren skall ha till ändamål att

1. ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till skjutvapen,

2. underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt denna lag.

Rättelse och skadestånd

21 §

Bestämmelserna i personuppgiftslagen (1998:204) om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt 17–20 §§ eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § j.

11 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

- a) undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen,
- b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som skall vara uppfyllda för tillstånd till innehav av skjutvapen,
- c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt skall gälla vid sådan handel,
- d) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring, reparation och skrotning av skjutvapen,
- e) krav på vapenhandlares, museers och skyttesammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på skyttesammanslutningars förvaring av ammunition,
- f) de förutsättningar i övrigt som skall vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag,
- g) utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige,
- h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige skall få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land, *och*
- h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige skall få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land,

i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land skall underrätta den staten om förvärvet.

i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land skall underrätta den staten om förvärvet, *och*

j) förande av vapenregister enligt 2 kap. 17–19 §§.

Prop. 1998/99:36

Denna lag träder i kraft den 1 april 1999.

3 Ärendet och dess beredning

Rikspolisstyrelsen har i en skrivelse till Justitiedepartementet hemställt om att få inrätta ett nationellt vapenregister i enlighet med en till skrivelsen fogad rapport från en projektgrupp inom styrelsen. Rapporten innehåller en översiktlig beskrivning av ett nytt nationellt vapenregistersystem innefattande regionala och centrala vapenregister. Skrivelsen jämte rapporten har remitterats till Försvarmakten och Datainspektionen, vilka har kommit in med yttranden. Inom Justitiedepartementet har det härefter upprättats en promemoria med förslag till reglering av vapenregistren. Promemorian bifogas lagrådsremissen som *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning av remissinstanserna finns i *bilaga 2*. Remissyttrandena finns tillgängliga i ärendet (Ju 96:1670).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 19 november 1997 att inhämta Lagrådets yttrande över förslaget till lag om ändring i vapenlagen (1996:67). Lagrådsremissens lagförslag överensstämmer med propositionens. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran, se *bilaga 3*.

4 Nuvarande lagstiftning

4.1 Antalet vapen

Det finns i Sverige ungefär 2,1 miljoner skjutvapen som innehas med stöd av tillstånd enligt vapenlagen (1996:67). Dessa fördelar sig på 750 000 innehavare, huvudsakligen privatpersoner. Dessutom finns omkring 70 000 skjutvapen utdelade av Försvarmakten till hemvärnsmän för förvaring i hemmet.

4.2 Vapenlagen

Enskildas och organisationers befattning med civila skjutvapen och ammunition regleras i vapenlagen (1996:67). Lagen är inte tillämplig på skjutvapen och ammunition som innehas av staten. I vapenlagen föreskrivs krav på tillstånd för innehav av i princip samtliga typer av skjutvapen. Där finns även bestämmelser om krav på tillstånd för

innehav av ammunition. Att bedriva handel med skjutvapen kräver särskilt tillstånd. Också införsel av skjutvapen och ammunition till Sverige kräver tillstånd enligt lagen. Vapenlagen kompletteras av mer detaljerade bestämmelser i vapenförordningen (1996:70) och av föreskrifter och allmänna råd som utfärdas av Rikspolisstyrelsen.

Den nuvarande vapenlagstiftningen trädde i kraft den 1 april 1996. Innehållsmässigt överensstämmer den i stora delar med motsvarande äldre författningar. Såväl lagen som förordningen har emellertid i förhållande till dessa omarbetats språkligt och systematiskt samt anpassats för att uppfylla de krav som ställs i EG:s direktiv den 18 juni 1991 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (91/477/EEG). Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om att medlemsländerna skall underrätta varandra om överföringar av skjutvapen och ammunition mellan respektive territorier. För detta ändamål skall enligt direktivet ett nätverk bildas. Svensk kontaktpunkt i detta sammanhang är Rikspolisstyrelsen.

4.3 1995 års vapenutredning

I maj 1995 tillkallades en särskild utredare med uppdrag att göra en genomgripande översyn av vapenlagen med inriktning på att förebygga våldsbrott (dir. 1995:39). Utredningen, som antog namnet 1995 års vapenutredning, har lämnat sitt slutbetänkande En samlad vapenlagstiftning (SOU 1998:44). Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet. I utredningens uppdrag har inte ingått att överväga nu aktuella frågor om vapenregister. Betänkandet innehåller därför inte något förslag i den delen.

4.4 Nuvarande vapenregister

Enligt 2 kap. 17 § vapenlagen skall polismyndigheten föra register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt vapenlagen. För närvarande finns 115 sådana register, i princip motsvarande ett i varje polisdistrikt i polisväsendets tidigare organisation. De förs med hjälp av automatisk databehandling med tillstånd från Datainspektionen. I dessa register lagras uppgifter om samtliga personer som är folkbokförda inom respektive polisområde och som har tillstånd enligt vapenlagen att inneha skjutvapen eller ammunition. Uppgifterna består i namn, personnummer och hemvist samt vilka vapen som personen har beviljats tillstånd att inneha. För varje vapen anges typ, fabrikat, modell, kaliber samt tillverkningsnummer. Saknas tillverkningsnummer skall annan uppgift som tillåter identifiering anges. Vidare registreras vilket ändamål som tillståndet att inneha vapnen avser samt eventuella villkor för tillståndet. Sådana villkor kan bl.a. avse hur vapnet skall förvaras (särskild förvaringsföreskrift) eller att tillståndet är knutet till innehav av viss tjänst, t.ex. såsom väktare. Om tillståndet är tidsbegränsat anges även detta.

Någon samordning mellan de olika registerenheterna finns inte. De datoriserade registren är lokala s.k. enanvändarsystem. Det innebär att de inte är hopkopplade i något nätverk och att endast en person åt gången kan arbeta i systemet. Det är möjligt att i ett register söka efter en viss vapeninnehavare både med ledning av personuppgifter och med ledning av uppgifter om ett visst vapen. Eftersom de olika registren inte är samordnade är de endast sökbara var för sig. Det kan därför vara nödvändigt att söka i ett stort antal register för att kunna få reda på om tillstånd för innehav av ett visst vapen, som t.ex. har förekommit i brottsligt sammanhang, har utfärdats.

Närmare bestämmelser om hur vapenregister skall föras finns i Rikspolisstyrelsens föreskrifter om utfärdande av tillståndsbevis för och registerföring av vapen hos polismyndighet (RPS FS 1987:4, FAP 551-5). Dessa föreskrifter har emellertid inte anpassats till datoriseringen och får till viss del anses vara obsoleta.

Uppgifterna i vapenregistret om vapeninnehavare uppdaterades fram till den 1 juli 1998 genom avisering från folkbokföringsregistret. Om en vapeninnehavare bytte adress eller avled sände Riksskatteverket ett registerkort med uppgift om det till polismyndigheten. De nya uppgifterna fördes sedan manuellt in i vapenregistren. Riksskatteverkets aviseringar skedde på grundval av en s.k. V-markering i folkbokföringsregistret. Samtliga i Sverige bosatta personer med tillstånd enligt vapenlagen att inneha skjutvapen var markerade med ett V i folkbokföringsregistret. En sådan markering gjordes efter underrättelse från polismyndigheten om vilka personer som förekommer i vapenregister.

Riksskatteverket upphörde med aviseringen den 1 juli 1998. Rikspolisstyrelsen har därför fått Datainspektionens tillstånd att föra ett temporärt centralt register över vapeninnehavare som uppdateras från Rikspolisstyrelsens namn och adressregister. Ändamålet med det temporära registret är att förse de lokala registerenheterna med den information om adressändringar, namnändringar, dödsfall etc. som tidigare erhöles från Riksskatteverket.

Andra beslut än sådana som rör tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition registreras inte i de datoriserade registren. Således förs t.ex. register över beslut om tillstånd att bedriva handel med skjutvapen manuellt.

5.1 Den nya datalagstiftningen

5.1.1 Personuppgiftslagen

Den 24 oktober 1998 trädde personuppgiftslagen (1998:204) i kraft. Personuppgiftslagen ersätter den tidigare datalagen (1973:289) och genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 94/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Personuppgiftslagen är, precis som den nuvarande datalagen, tänkt att få en generell räckvidd. Särbestämmelser som behövs på olika områden förutsätts få sin plats i särskilda registerförfattningar. Sådana bestämmelser kommer att gälla framför personuppgiftslagen.

Personuppgiftslagen gäller all behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Lagen omfattar även manuell behandling av personuppgifter om dessa ingår i eller avses ingå i en strukturerad samling av personuppgifter. Personuppgiftslagen är således teknikneutral och samma regler gäller oberoende av om ett register förs manuellt eller automatiserat.

Personuppgiftslagen innehåller vissa grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter. Personuppgifter skall enligt dessa behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Uppgifter får samlas in endast för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och får inte sedan behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ursprungliga. Behandling av personuppgifter för historiska, vetenskapliga eller statistiska ändamål skall dock aldrig anses oförenliga med de ursprungliga ändamålen. De personuppgifter som behandlas skall vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet. Fler uppgifter än som är nödvändiga med hänsyn till ändamålet får inte behandlas. Känsliga personuppgifter, dvs. uppgifter som avslöjar en persons ras eller etniska ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller uppgifter som rör en persons hälsa eller sexualliv, får bara behandlas under vissa angivna förutsättningar. De personuppgifter som behandlas skall vidare vara riktiga och aktuella. Alla rimliga åtgärder skall vidtas för att rätta, blockera eller utplåna felaktiga eller ofullständiga uppgifter. Personuppgifter skall inte heller få bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. För historiska, vetenskapliga eller statistiska ändamål skall dock personuppgifter få bevaras under en längre tid.

Personuppgiftslagen innehåller en uppräkningslista av när behandlingen av personuppgifter är tillåten. Som huvudregel får personuppgifter

behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen. Lagen anger härutöver vissa andra fall när personuppgifter får behandlas, t.ex. för att en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras eller i samband med att en arbetsuppgift som innebär myndighetsutövning skall utföras.

5.1.2 Polisdatalagen

Personuppgiftslagen innehåller som nämnts generella bestämmelser för behandling av personuppgifter. De särbestämmelser som är nödvändiga för polisens verksamhet regleras i en särskild lag, polisdatalagen (1998:622).

Polisdatalagens bestämmelser innebär att en särreglering i förhållande till personuppgiftslagen görs dels såvitt avser behandling av känsliga uppgifter, såsom etniskt ursprung, politiska eller religiösa åsikter m.m., dels såvitt avser behandling av uppgifter av underrättelsekaraktär och kvarstående misstankar. Polisdatalagen innehåller vidare särskilda bestämmelser om vissa register. Polisdatalagen innehåller inte någon bestämd dag för ikraftträdandet. Avsikten är dock att lagen skall kunna träda i kraft under våren 1999.

I förarbetena till polisdatalagen (prop. 1997/98:97, bet. 1997/98:JuU20, rskr. 1997/98:276) görs bedömningen att några särregler i förhållande till personuppgiftslagen inte behövs för handläggning av polismyndighetsärenden eller för polisens interna administration. Polisdatalagen gäller därför inte för den delen av polisens verksamhet (jfr 1 § polisdatalagen).

Polisdatalagen kommer således inte att gälla för vapenärendehantering. Däremot kommer polisdatalagens allmänna bestämmelser i och för sig att gälla för behandling av personuppgifter i vapenregister i den mån dessa kommer att föras för att förebygga, upptäcka och utreda brott.

5.2 Behovet av en ny vapenregisterlagstiftning

Regeringens förslag: Förande av vapenregister skall regleras i lag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: En projektgrupp inom Rikspolisstyrelsen arbetar sedan ett par år tillbaka med att utarbeta ett nytt vapenärendehanteringssystem. Syftet med detta är att effektivisera handläggningen av ärenden enligt vapenlagen genom ett utökat och förbättrat datorstöd. I det planerade systemet ingår även nya vapenregister. Dagens vapenregister är ålderdomliga och inte anpassade till polisväsendets nya organisation. För att polisen skall kunna arbeta effektivt och leva upp till statsmakternas krav måste den få möjlighet att använda modern informationsteknik.

Vapenregistren behövs för att handlägga ärenden enligt vapenlagen, t.ex. ansökningar om tillstånd till innehav av skjutvapen och ammunition, uppföljning av meddelade tillstånd samt frågor om återkallelse av tillstånd. Vapenregistren fyller också en viktig funktion i det allmänna polisarbetet, t.ex. för att identifiera innehavare av vapen som kan ha använts för brott eller för att spåra upphittade vapen. Vapenregistren har även stor betydelse i det operativa polisarbetet genom att polisen via dessa kan få uppgift om eventuellt vapeninnehav innan man gör ett ingripande i en bostad. De vapenregister som för närvarande förs tillgodoser endast i begränsad utsträckning dessa behov.

Personuppgiftslagens bestämmelser innebär i och för sig att polisen kan behandla uppgifter helt eller delvis automatiserat om det är nödvändigt för att uppgifter av ett allmänt intresse skall kunna utföras eller för att arbetsuppgifter i samband med myndighetsutövning skall kunna utövas. Datoriserade vapenregister skulle alltså kunna föras enbart med stöd av personuppgiftslagens bestämmelser. De senaste årens målsättning har dock varit att myndighetsregister med ett stort antal registrerade personer och ett särskilt känsligt innehåll skall lagregleras (prop. 1990/91:60 s. 50, bet. 1990/91:Ku11 s.11). I förarbetena till personuppgiftslagen uttalas att det inte finns någon anledning att avvika från denna målsättning (prop. 1997/98:44 s. 41). Vid behandlingen av propositionen Polisens register erinrade också konstitutionsutskottet i sitt yttrande till justitieutskottet om denna målsättning (bet. 1997/98:JuU20). I vart fall de centrala vapenregistren bör därför lagregleras. De lokala vapenregistren utvidgas med det system som föreslås i det följande och bildar större enheter. Tillgången till dessa register ökar också i viss mån genom övergången till moderna datorsystem. Även de lokala vapenregistren bör därför lagregleras.

6 Lokala vapenregister

Regeringens förslag: Varje polismyndighet skall föra ett lokalt register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt vapenlagen.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna har inget att erinra mot förslaget.

Skälen för regeringens förslag: För närvarande finns det drygt hundra lokala vapenregister. Såsom dessa system för närvarande är uppbyggda kan endast en person åt gången arbeta i respektive register. Som tidigare nämnts är någon samordning mellan de olika vapenregistren inte heller möjlig. Denna ordning för registrering av tillståndspliktiga skjutvapen och beslut enligt vapenlagen (1996:67) uppfyller inte rimliga krav på effektivitet. Det finns numera endast en polismyndighet i varje län. Det finns därför inte något skäl att dela upp registerföringen geografiskt på mindre delar av länet. Tvärt om motverkar en sådan uppdelning att vapenärendena kan hanteras på ett rationellt sett t.ex. genom att vissa eller samtliga delar av handläggningen sker centralt för hela länet.

Med polisens nuvarande organisation är det naturligt att varje polismyndighet endast för ett vapenregister över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt vapenlagen. Detta medför i och för sig att fler uppgifter om vapen och vapeninnehavare samlas på ett och samma ställe vilket naturligtvis ökar sårbarheten vid obehörigt intrång i registren. Denna ökade risk måste emellertid vägas mot de effektivitetsvinster som kan göras genom sammanslagningen. I vart fall när det gäller att skapa länsvisa register, som alltså bättre överensstämmer med den nya polisorganisationen, måste effektivitetshänsyn anses väga tyngre. Detta är inte enbart en fråga om att hushålla med resurser. En effektivisering av hanteringen av uppgifter i vapenregister kan också medverka till att vapenlagstiftningens brottsförebyggande funktion förstärks. Intresset att motverka obehörigt intrång i registren får i stället tillgodoses genom att dessa skyddas med behörighetsregler etc. Det bör ankomma på regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att utfärda sådana föreskrifter.

7 Centrala vapenregister

7.1 Centrala vapenregister inrättas

Regeringens förslag: Rikspolisstyrelsen skall föra centrala vapenregister.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Datainspektionen* förutsätter dock att lagen kompletteras med säkerhetsbestämmelser på förordningsnivå. *Svenska Jägareförbundet* anser att de centrala vapenregistrens roll i förebyggande verksamhet – brottslighet och psykisk sjukdom – bör bli föremål för särskild utredning.

Skälen för regeringens förslag

Centrala register effektiviserar polisens arbete och kan användas för att förebygga brott

De vapenregister som för närvarande förs fyller en viktig funktion i det allmänna polisarbetet, t.ex. för att identifiera innehavare av vapen som kan ha använts för brott eller för att spåra upphittade vapen. Vapenregistren har också stor betydelse i det operativa polisarbetet genom att polisen via dessa kan få uppgift om eventuellt vapeninnehav innan man gör ett ingripande i en bostad. Som framgått av föregående avsnitt uppfyller dock inte de nuvarande vapenregistren de krav man bör kunna ställa från effektivitetssynpunkt.

Att varje polismyndighet endast skall föra ett vapenregister gör det visserligen lättare att över hela riket söka efter ett visst registrerat vapen eller få överblick över vilka vapeninnehav som är registrerade. Fortfarande krävs emellertid slagning i 21 olika register för att göra sökningen fullständig. Om ett skjutvapen har hittats eller beslagt tagits i en brottsutredning krävs det alltså en betydande arbetsinsats för att säkert kunna avgöra om vapnet finns registrerat i något av de lokala registren. Samma svårighet uppkommer om en förfrågan görs från en myndighet i ett annat land angående ett visst skjutvapen, t.ex. inom ramen för samarbetet inom Interpol eller Europol. Centrala register över samtliga registrerade skjutvapen och samtliga vapeninnehavare skulle påtagligt underlätta genomförande av sådan efterforskningar som nu nämns och därmed effektivisera polisens arbete. Detta är av stor betydelse ur ett brottsförebyggande perspektiv.

En från brottsförebyggande synpunkt betydelsefull del av polismyndigheternas hantering av uppgifterna i vapenregistret är vidare att följa upp meddelade vapentillstånd och, när det finns anledning till det, aktualisera frågan om återkallelse av ett tillstånd. Detta kräver emellertid att polismyndigheten får uppgift om sådana omständigheter som kan ligga till grund för ett beslut om återkallelse. Till viss del kan behovet av sådana uppgifter tillgodoses genom underrättelser från domstolar. Om en domstol har funnit att någon är skyldig till ett brott mot vapenlagen eller vapenförordningen, eller till ett annat brott vid vilket skjutvapen använts, skall en kopia av domen eller beslutet sändas till polismyndigheten i den ort där den dömden är folkbokförd (17 kap. 3 § vapenförordningen). I fråga om den som driver handel med skjutvapen eller ammunition, ingår i styrelse för skyttesammanslutning eller företräder huvudman för museum skall enligt bestämmelsen underrättelse även sändas till polismyndigheten i den ort där rörelsen bedrivs, styrelsen har sitt säte eller museet är beläget.

Motsvarande underrättelseskyldighet gäller när en domstol lämnat ett yrkande om förverkande enligt vapenlagen helt eller delvis utan bifall.

Genom domstolarnas underrättelser uppmärksammas den polismyndighet hos vilken ett vapeninnehav är registrerat på vissa av de omständigheter som kan föranleda att ett tillstånd enligt vapenlagen återkallas. Skyldigheten att underrätta omfattar emellertid inte samtliga uppgifter som är relevanta för detta ändamål. Det finns till exempel inte någon skyldighet för domstolarna att underrätta polismyndigheten om att en person dömts för något annat våldsbrott än ett sådant där skjutvapen använts.

Ett centralt register över samtliga vapeninnehavare skulle kunna användas för att från andra register, t.ex. från det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister eller det register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister, hämta in uppgifter om att det föreligger sådana omständigheter som kan utgöra grund för ett beslut om återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen och ammunition eller för att omhänderta skjutvapen och ammunition i avvaktan på ett sådant beslut.

Centrala register skulle således effektivisera polisens arbete och vara av stor betydelse för polisens verksamhet att förebygga, upptäcka och utreda brott.

Svenska Jägareförbundet anser att de centrala vapenregistrens roll i förebyggande verksamhet – brottslighet och psykisk sjukdom – bör bli föremål för särskild utredning. Som framgått av det nyss sagda är ett syfte med att inrätta centrala vapenregister att underlätta polisens brottsutredande verksamhet. Regeringen delar i och för sig förbundets uppfattning att det är angeläget att hitta en lösning för att få uppgifter om personer som är psykiskt sjuka och på grund av sjukdomen är olämpliga att inneha vapen. Frågan behandlas av 1995 års vapenutredning som föreslår att läkarnas anmälningsplikt skall utökas. Vapenutredningens förslag är föremål för beredning inom Regeringskansliet. Frågan om vapenregistrens roll för att förhindra att personer som på grund av psykisk sjukdom är olämpliga som vapeninnehavare bör lämpligen beredas i samband med detta förslag. Regeringen är därför inte beredd att i samband med förevarande lagstiftningsärende ta ställning till Svenska Jägareförbundets förslag.

Centrala register behövs för uppdatering av de lokala registren

De lokala vapenregistren uppdaterades tidigare genom aviseringar från folkbokföringsregistret. Som framgått av avsnitt 3.4 upphörde Riksskatteverket med aviseringen den 1 juli 1998 och Rikspolisstyrelsen har sedan dess Datainspektionens tillstånd att föra ett temporärt centralt vapeninnehavareregister som uppdateras från Rikspolisstyrelsens namn och adressregister. Ändamålet med det temporära registret är att tillgodose de lokala registerenheter med den information om adressändringar, namnändringar, dödsfall etc. som tidigare erhöles från Riksskatteverket.

Det är viktigt att det även i framtiden finns en fungerande uppdatering av de lokala registren. Det är naturligtvis möjligt att uppdatera varje lokalt vapenregister genom samkörning med Rikspolisstyrelsens namn och adressregister. Det mest rationella systemet synes dock vara att de lokala vapenregistren även i fortsättningen uppdateras från ett centralt vapeninnehavareregister.

Utländska medborgare

Tidigare har det i princip varit ett ovillkorligt krav för att tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige skall kunna beviljas att sökande är fast bosatt i Sverige och således folkbokförd på en bestämd adress inom landet. I och med den ökade rörligheten av personer över gränserna främst inom den europeiska unionen kan inte detta krav längre upprätthållas lika strikt. Det måste t.ex. vara möjligt för en person, som är bosatt i ett annat land och som vill förvärva ett skjutvapen för att inneha det under viss tid i Sverige och därefter föra det med sig till sitt hemland, att söka och beviljas tillstånd till innehavet. I sådana fall är det emellertid inte

möjligt att knyta registreringen av vapeninnehavet till folkbokföringsadressen. En polismyndighet som tar emot en ansökan om tillstånd kan därför ha svårt att kontrollera om sökanden redan tidigare av en annan polismyndighet har beviljats tillstånd att inneha andra skjutvapen. Ett centralt register över samtliga vapeninnehavare skulle väsentligt underlätta en sådan kontroll.

Kontroll av vapenhandlare

Den som vill bedriva handel med vapen måste ha tillstånd enligt vapenlagen. Tillstånd får meddelas den som har rätt att driva handel i allmänhet, har de kunskaper som behövs samt är ordentlig och pålitlig (2 kap. 10 § vapenlagen). Det är naturligtvis angeläget att handeln med skjutvapen och ammunition underkastas en sträng kontroll. Om vapenhandlarna registrerades i ett centralt register skulle polisen vid handläggning av vapenärenden där en vapenhandlare anges som överlåtare direkt kunna kontrollera att denne har ett giltigt tillstånd till handel med skjutvapen. Ett centralt register skulle även kunna användas för att registrera uppgifter av betydelse för tillståndsfrågan, t.ex. uppgifter om konkurs, likvidation etc.

Integritets- och säkerhetsaspekter

Åtskilliga skäl talar alltså för inrättandet av centrala vapenregister. Centrala vapenregister skulle effektivisera polisens arbete och minska administrationskostnaderna samtidigt som rättssäkerheten skulle förstärkas. Centrala register skulle även få stor betydelse för såväl den brottsutredande som den brottsförebyggande verksamhet polisen bedriver.

All automatiserad behandling av personuppgifter kan i och för sig ses som ett intrång i den enskildes personliga integritet. Behovet av inrättande av register och annan automatiserad behandling måste därför alltid noga övervägas. Vid utformandet av de regler som skall gälla för automatiserad behandling av personuppgifter måste integritetsfrågorna alltid ställas i förgrunden. En utgångspunkt är härvid bestämmelserna i 2 kap. 3 § andra stycket regeringsformen om att en person i den utsträckning som föreskrivs i lag skall skyddas mot att den personliga integriteten kränks genom att uppgifter om honom registreras med hjälp av automatisk databehandling. Generella bestämmelser om tillåten behandling av personuppgifter finns som redan nämnts i personuppgiftslagen (1998:204). Som framgått av avsnitt 4.1.1 skulle inrättandet av vapenregister i och för sig vara möjligt redan med stöd av personuppgiftslagen. Med hänsyn härtill och med hänsyn till de fördelar centrala vapenregister medför kan det från integritetssynpunkt knappast finnas några betänkligheter mot att inrätta centrala vapenregister.

Vad som främst talar emot att inrätta centrala vapenregister är i stället säkerhetsaspekten. Som redan anförts beträffande de lokala registren medför en ökad koncentration av uppgifter om vapen och

vapeninnehavare en ökad sårbarhet för obehörigt intrång i registren. *Datainspektionen*, som godtar förslaget som det nu är utformat, varnade i sitt remissyttrande över Rikspolisstyrelsens skrivelse för att ett centralt vapenregister skulle kunna få ödesdigra konsekvenser om uppgifterna kom i orätta händer, t.ex. genom att den organiserade brottsligheten eller utländska organisationer med intresse av att identifiera vapeninnehavare fick tillgång till dem.

Dessa farhågor är i och för sig berättigade. De bör dock inte överdrivas. Uppgifter om vilka personer som är vapeninnehavare har under lång tid varit registrerade centralt i folkbokföringsregistret genom de s.k. v-markeringarna. Självklart förutsätter inrättandet av centrala vapenregister att lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder vidtas för att skydda uppgifterna. I sammanhanget måste också erinras om att det av 31 § personuppgiftslagen följer att den personuppgiftsansvarige skall vidta de åtgärder som är lämpliga bl.a. med beaktande av de särskilda risker som finns med behandlingen av uppgifterna. Det kan t.ex. gälla åtgärder för åtkomstskydd, behörighetskontroller eller loggning för att i efterhand kontrollera vem som har haft åtkomst till uppgifterna, tidpunkten för åtkomsten och vilka uppgifter åtkomsten gällt. Som framgår av avsnitt 10 kommer närmare föreskrifter om förändret av vapenregistren att utfärdas av regeringen.

Sammanfattningsvis talar således övervägande skäl för att centrala vapenregister bör inrättas.

7.2 Tre separata register inrättas

Regeringens förslag: De centrala registren skall vara tre till antalet, ett över vapeninnehavare, ett över vapen och ett över vapenhandlare. Dessa tre register skall föras separat och de får inte samköras med varandra.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Riksåklagaren* framhåller dock att det från åklagar- och brottsutredningssynpunkt skulle vara värdefullt om det fanns möjlighet till samkörning av de centrala registren under speciella förhållanden. *Inspektionen för strategiska produkter* påpekar att vapenhandlarregistret inte kommer att omfatta handel med skjutvapen som regleras av lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

Skälen för regeringens förslag: För att minska risken för sårbarhet bör uppgifter om vapeninnehavare och uppgifter om vapen inte registreras i samma register. I stället bör, såsom Rikspolisstyrelsen föreslagit, tre separata centrala vapenregister inrättas. Det bör således finnas ett register över vapeninnehavare, ett över vapen och ett över vapenhandlare.

Vapeninnehavarregistret bör innehålla uppgifter om personer eller organisationer som har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition. Registret bör utöver personuppgifter om vapeninnehavaren

endast innehålla en hänvisning till det lokala register där tillståndet finns registrerat.

Vapenregistret bör innehålla uppgifter om sådana vapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt vapenlagen. Vapenregistret bör dessutom innehålla uppgifter om vapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna.

Vapenhandlarregistret bör innehålla uppgifter om personer och organisationer som meddelats tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn, reparation eller skrotning. Såsom *Inspektionen för strategiska produkter* påpekat kommer registret inte att omfatta den som driver handel med skjutvapen enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Det är heller inte syftet med detta lagstiftningsärende.

Uppdelningen på tre separata register innebär att det inte är möjligt att ur de centrala registren utläsa närmare vilka slags vapen en viss person eller organisation har rätt att inneha. Dessa uppgifter skall endast finnas i de lokala registren. För att ytterligare minska risken att registrerad information kommer i orätta händer och kan sammanställas på ett sätt som utgör ett hot, t.ex. för registrerade vapeninnehavare, bör de centrala registren inte få samköras med varandra. Regeringen kan visserligen instämma i *Riksåklagarens* påpekande att det i vissa situationer från utredningssynpunkt skulle vara värdefullt att få samköra de centrala registren t.ex. vid misstanke om särskilt grova brott eller om det är av synnerlig vikt för utredningen. Inrättandet av centrala vapenregister och sammanslagningen av de lokala vapenregistren medför dock stora effektivitetsvinster för den brottsutredande verksamheten i förhållande till vad som gäller för närvarande. Regeringen gör bedömningen att säkerhetsaspekterna överväger intresset av den ytterligare effektivitetsvinst det skulle innebära att i speciella situationer få samköra de centrala vapenregistren.

8 Vapenregistrens ändamål

Regeringens förslag: Vapenregistren skall ha till ändamål att

1. ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott och
2. underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Av föregående avsnitt har framgått att det finns många olika skäl att inrätta vapenregister. Vapenregister fyller en viktig funktion i polisens brottsutredande och brottsförebyggande verksamhet. Vapenregister behövs också för att effektivisera vapenärendehandläggningen. En utgångspunkt för personuppgiftslagen (1998:204) är att behandlingen av personuppgifter skall ske för ett visst ändamål. Den personuppgiftsansvarige skall bl.a. se till att uppgifter bara samlas in för uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in samt att de uppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen (9 §). Avgränsningen av registrens ändamål är således av stor betydelse för hur ett register skall kunna användas. Det ligger samtidigt i sakens natur att en ändamålsbestämmelse inte kan bli allt för preciserad.

Med hänsyn till vad som i föregående avsnitt anförts om behovet av vapenregister bör såväl de lokala som de centrala vapenregistren ha till ändamål att

1. ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott,

2. underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen. Vapenregistren kommer således att föras bl.a. för att förebygga, upptäcka och utreda brott. Polisdatagalagens (1998:622) allmänna bestämmelser kommer därför i och för sig att gälla för vapenregistren. Eftersom det knappast kan bli aktuellt att behandla s.k. känsliga personuppgifter i vapenregistren får detta inte annan följd än att polisdatagalagens bestämmelser om utlämnande av uppgifter blir tillämpliga för uppgifter i vapenregistret. Det innebär att uppgifter som är nödvändiga för att framställa rättsstatistiken skall lämnas till den myndighet som ansvarar för att framställa sådan statistik (6 §). Uppgifter får vidare lämnas ut till en utländsk myndighet eller en mellanfolklig organisation, om utlämnandet följer av en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt (7 § första stycket). Dessutom får regeringen meddela föreskrifter om att uppgifter på begäran får lämnas ut till polis- eller åklagarmyndighet i en stat som är ansluten till Interpol om det behövs för att myndigheten eller organisationen skall kunna förebygga,

9 Hemvärnsmän

Regeringens förslag: Hemvärnsmän som tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden skall registreras såsom vapeninnehavare såväl i det lokala vapenregistret som i det centrala vapeninnehavarregistret.

Av det centrala vapeninnehavarregistret får det inte framgå om personen är hemvärnsmän eller innehar vapen med stöd av tillstånd enligt vapenlagen. Uppgifter om vilka vapen hemvärnsmännen innehar skall inte heller registreras.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. *Försvarsmaktens högkvarter* föreslår dock att det av lagen bör framgå att det inte skall var möjligt att ta fram sammanställningar över hemvärnsmän.

Skälen för regeringens förslag: Hemvärdet har till uppgift att skydda viktiga totalförsvarsanläggningar i hembygden och att skydda en myndighets eller ett företags egna anläggningar och verksamhet (1 § hemvärnsförordningen [1997:146]). Vid ett överraskande angrepp mot Sverige skall hemvärdet ta upp försvaret till dess mobiliserade styrkor kan överta uppgiften. De flesta av Sveriges ca. 70 000 hemvärnsmän har därför tilldelats militära skjutvapen som förvaras i deras bostäder.

Enligt 17 § förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. skall Försvarsmakten informera berörd lokal polismyndighet om sådana militära skjutvapen som har tilldelats hemvärnspersonal och som förvaras i bostäder. Informationen skall avse vapentyp samt namn och adress i fråga om den som har vapnet. Rikspolisstyrelsen framhåller i sin skrivelse att det är nödvändigt att finna ett enkelt datoriserat system för överföring av informationen för att undvika resurskrävande manuella rutiner. Rikspolisstyrelsen föreslår därför att uppgifterna skall registreras såväl i det lokala vapenregistret som i det centrala vapeninnehavarregistret.

Försvarsmakten uttryckte i sitt yttrande över Rikspolisstyrelsens skrivelse vissa farhågor kring Rikspolisstyrelsens förslag att registrera uppgifter om hemvärnsmän i det centrala vapenregistret. Försvarsmakten pekade på att förslaget innebar att alla uppgifter om hemvärdets hela tillgängliga krigsorganisation skulle komma att finnas tillgänglig i det centrala register som Rikspolisstyrelsen föreslog och att uppgifterna i orätta händer kunde komma att reducera effekten av hemvärdet. I sitt yttrande över Rikspolisstyrelsens förslag framhöll Försvarsmakten vidare vikten av att värna om säkerheten för hemvärnsmännen och deras familjer.

Under ärendets fortsatta beredning förklarade sig Försvarsmakten och Rikspolisstyrelsen vara eniga om det system som föreslås i

promemorian. Det innebär att respektive försvarsområde inom Försvarsmakten löpande förser motsvarande polismyndighet med uppgifter om de hemvärnsmän som tilldelats vapen för förvaring i bostaden. Uppgifterna registreras i det lokala vapenregistret. Uppgifter om vilka vapen hemvärnsmännen tilldelats får däremot inte registreras. Dessa uppgifter kan polisen endast få efter kontakt med respektive försvarsområde. En spärr läggs in i systemet så att det inte går att ta fram sammanställningar över hemvärnsmän. Uppgifterna om vapeninnehavaren överförs från det lokala vapenregistret till det centrala vapeninnehavarregistret. I det centrala vapenregistret sker registreringen på ett sådant sätt att det inte framgår huruvida vapeninnehavaren har tillstånd enligt vapenlagen att inneha skjutvapen eller är hemvärnsmän.

För att inte syftet med att införa ett centralt register över vapeninnehavare skall gå förlorat är det viktigt att alla vapeninnehavare också registreras. Även hemvärnsmännen bör därför registreras i registret. Samtidigt är det naturligtvis viktigt att skydda hemvärdet så att det inte går att få fram uppgifter som, i orätta händer, skulle kunna sabotera hemvärdets organisation eller skada enskilda hemvärnsmän och deras familjer. Promemorians förslag bygger som nämnts på den lösning Rikspolisstyrelsen och Försvarsmakten kommit fram till. Förslaget synes väl avvägt. Ingen remissinstans har heller framställt några erinringar mot det. Förslaget bör därför genomföras. *Försvarsmakten* har emellertid föreslagit att det redan av lagen bör framgå att det inte skall vara möjligt att ta fram sammanställningar över hemvärnsmän i de lokala registren. Regeringen finner ingen anledning att motsätta sig Försvarsmaktens önskemål. Det bör således i lagen anges att det lokala registret inte får användas för att göra automatiserade sammanställningar över hemvärnsmän.

10 Närmare bestämmelser om registren

Regeringens förslag: Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att utfärda föreskrifter om förändret av vapenregistren.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: *Datainspektionen* anser att promemorian lämnar många frågor obesvarade, såsom vilka närmare uppgifter vapenregistren skall innehålla om de registrerade, vilka som skall ha åtkomst till registren och hur det är tänkt att fungera rent praktiskt.

Skälen för regeringens förslag: I lag bör endast anges vilka register som får föras och för vilket ändamål det får ske. Det krävs naturligtvis mer detaljerade bestämmelser om registrens innehåll, samkörning med andra register, behörighetsbegränsningar etc. Sådana bestämmelser är dock av den karaktären att de inte bör ges lagform. Det bör i stället ankomma på regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att utfärda närmare föreskrifter om förändret av vapenregistren.

Datainspektionen har efterlyst en närmare precisering av registrens innehåll, vem som skall ha tillgång till dem etc. Regeringen instämmer i Datainspektionens uppfattning att det kan vara av värde för riksdagen att få information även om sådant som inte bör lagregleras. I det följande lämnas en närmare redogörelse för hur vapenregistersystemet är tänkt fungera.

Lokala vapenregister

De lokala vapenregistren skall innehålla all information som krävs för polismyndighetens vapenärendehantering. Det innebär att alla uppgifter av intresse för ett vapenärende skall registreras i det lokala vapenregistret, såsom ansökan, uppgifter som kommer fram under handläggningen och polismyndighetens beslut. Av vapenförordningen (1996:70) framgår vilka uppgifter en ansökan skall innehålla. En ansökan om tillstånd att inneha skjutvapen skall t.ex. innehålla uppgifter om sökandens namn, personnummer och hemvist samt vapnets typ, fabrikat, modell och kaliber. Vidare skall uppgifter om överlåtarens eller upplåtarens namn, person- eller organisationsnummer och hemvist samt vapnets tillverkningsnummer anges. Om vapnet saknar tillverkningsnummer skall annan uppgift som tillåter identifiering anges. I ansökan skall dessutom anges antal och slag av skjutvapen som sökanden redan innehar samt uppgift om ändamålet med innehavet och vilka omständigheter sökanden vill åberopa till stöd för sin ansökan. Samtliga dessa uppgifter kommer att registreras i registret.

Av Försvarsmakten får polismyndigheterna löpande uppgifter om personnummer, namn och adress för aktuella hemvärnsmän. Dessa uppgifter skall, som framgått av avsnitt 8, också registreras i de lokala vapenregistren.

När ändringar görs i ett lokalt vapenregister är systemet så uppbyggt att motsvarande ändring automatiserat görs i det centrala registret. När en ny vapeninnehavare registreras i ett lokalt vapenregister överförs således uppgifter om vapeninnehavaren till det centrala vapeninnehavarregistret och uppgifter om vapnet till det centrala vapenregistret.

Vapeninnehavarregistret

Det centrala vapeninnehavarregistret skall innehålla uppgifter om polismyndighetskoder, polisområdeskoder samt namn, personnummer och adress på de personer som meddelats tillstånd att inneha vapen eller ammunition enligt vapenlagen. Registret skall även innehålla motsvarande uppgifter om personer som är hemvärnsmän och tilldelats militära skjutvapen för förvaring i bostaden.

Uppgifter om nya vapeninnehavare och hemvärnsmän överförs automatiserat från de lokala vapenregistren till vapeninnehavarregistret, utan att det framgår om vederbörande person är hemvärnsmän eller annan vapeninnehavare. Vapeninnehavarregistret uppdateras från

Rikspolisstyrelsens namn och adressregister med information om adressändringar, dödsfall, emigrationer etc. Som tidigare framgått (se avsnitt 6.1) skall det centrala vapeninnehavarregistret användas bl.a. för att automatiserat uppdatera de lokala vapenregistren. Registret skall också, som närmare utvecklats tidigare, användas i brottsförebyggande syfte. Det bör därför kunna samköras med andra register som förs av polisen, t.ex. misstankeregistret och belastningsregistret.

Personuppgiftslagen innehåller inga särskilda bestämmelser om samkörning. Personuppgiftslagen innehåller emellertid ett förbud mot att behandla uppgifter för något ändamål som är oförenligt med det ändamål för vilket uppgifterna samlades in. Eftersom misstankeregistret och belastningsregistret också har till ändamål att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott behövs inga särskilda bestämmelser om samkörning.

Centrala vapenregistret

Det centrala vapenregistret skall innehålla uppgifter om vapnen, såsom tillståndsnummer, tillståndstyp, tillståndets giltighetstid, vapentyp, fabrikat, modell, kaliber, tillverkningsnummer, ammunitionsklass, EU-kategori, kombinationstyp, piptyp, automattyp etc. Det centrala vapenregistret skall, som framgått av avsnitt 6.2, även innehålla uppgifter om vapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna. Det centrala vapenregistret skall uppdateras automatiserat genom de lokala vapenregistren och genom polisens datasystem för brottsanmälningar (RAR). Om ett vapen övergår till en ny ägare ändras tillståndsnumret. Om ett vapen anmäls stulet registreras det.

Vapenhandlarregistret

I det centrala vapenhandlarregistret registreras uppgifter om organisationsnummer, namn, adress, tillståndsnummer etc. på de fysiska eller juridiska personer som har tillstånd att driva handel med skjutvapen. Registret skall även innehålla uppgifter om likvidation, konkurs och ackord. När handläggaren i ett ärende om vapentillstånd registrerar en ansökan i det lokala vapenregistret skall som nämnts även överlåtaren anges. Om en vapenhandlare anges som överlåtare sker en automatiserad koppling till vapenhandlarregistret, vilket innebär en kontroll av om giltigt handlartillstånd finns.

Uppgifter om nya vapenhandlare erhålls automatiserat från det lokala vapenregistret hos den polismyndighet som beviljar tillståndet. Uppgifter om företag som upphört genom konkurs etc. erhålls genom avisering från Patent- och registreringsverket.

Säkerhet

Som framgått kommer vapenregistersystemet att innebära att uppgifter aviseras till de olika registren automatiserat. Det ställer naturligtvis

stora krav på att säkerhetsåtgärder utvecklas och byggs in i systemen, t.ex. i form av kryptering och behörighetskontroller. Det bör i detta sammanhang framhållas att den personuppgiftsansvarige enligt 31 § personuppgiftslagen är skyldig att vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de uppgifter som behandlas.

Det bör naturligtvis inte heller komma i fråga att andra än de som behöver uppgifterna i sin tjänst får tillgång till vapenregistren. Närmare föreskrifter om säkerhet, såsom åtgärder för åtkomstskydd, föreskrifter om behörighet, loggningsrutiner för att i efterhand kontrollera vem som har haft tillgång till registren etc. kommer att meddelas i författningar av lägre valör än lag.

11 Sekretess

Regeringens bedömning: Någon ändring i sekretesslagen (1980:100) bör inte göras. Gällande sekretessbestämmelser tillgodoser behovet av sekretess för uppgifter i vapenregister.

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna har inte framfört några erinringar mot bedömningen. *Svenska Jägareförbundet* anser att samtliga handlingar i anledning av en ansökan om tillstånd att inneha vapen skall omfattas av sekretess.

Skälen för regeringens bedömning: Enligt 5 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess hos polismyndighet i verksamhet, som avser förande av eller uttag ur vapenregister, för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Under samma förutsättning gäller från den 1 juli 1998 sekretess hos Rikspolisstyrelsen för de uppgifter som hänför sig till vapenregister (prop. 1997/98:97, bet. 1997/98:JuU20, rskr. 1997/98:276, SFS 1998:624).

För uppgifter om hemvärnsmän och deras beväpning gäller enligt 2 kap. 2 § sekretesslagen sekretess om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgifterna röjs.

Gällande sekretessregler tillgodoser behovet av sekretess även för de centrala vapenregister som nu föreslås. Någon ändring i sekretesslagen behöver således inte göras. Regeringen har i detta lagstiftningsärende inte underlag för att överväga att införa nya sekretessbestämmelser för ansökningshandlingar i vapenärendet.

Regeringens förslag: Personuppgiftslagens bestämmelser om rättelse av felaktiga uppgifter och om skadestånd skall gälla för behandling av uppgifter i vapenregistren. En hänvisning till personuppgiftslagens regler om rättelse och skadestånd görs.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna lämnar förslaget utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Den personuppgiftsansvarige är enligt personuppgiftslagen (1998:204) skyldig att på begäran av den registrerade rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med personuppgiftslagen eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen (28 §). Sker rättelse skall de tredje män till vilka uppgifter lämnats ut underrättas om rättelsen.

Av personuppgiftslagen följer vidare att den personuppgiftsansvarige skall ersätta den registrerade för den skada och den kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med lagen orsakat (48 §).

Personuppgiftslagens bestämmelser om rättelse och skadestånd gäller även för polisens behandling av uppgifter enligt 9 § polisdatalagen (1998:622). Dessa bestämmelser bör även gälla vid behandling av uppgifter i vapenregister. Såsom bestämmelserna i personuppgiftslagen och polisdatalagen är utformade måste en hänvisning till personuppgiftslagen dock göras.

13 Kostnader och ikraftträdande

Den tekniska uppbyggnaden av den nya registerstrukturen är naturligtvis förenad med kostnader. Det nya systemet medför dock stora operativa och resursmässiga förtjänster. Systemet ersätter även vissa rutiner som för närvarande utförs manuellt. De centrala registren effektiviserar arbetet avsevärt. Att varje polismyndighet endast skall föra ett lokalt vapenregister innebär också att handläggningen kan centraliseras och effektiviseras. Rikspolisstyrelsen har uppskattat besparingarna till omkring tre miljoner kronor årligen.

Även om uppbyggnaden av den nya registerstrukturen är förenad med kostnader bör dessa inledningsvis, med hänsyn till de besparingar registren medför, kunna rymmas inom polisens anslag. På sikt bör systemet, som Rikspolisstyrelsen anför, leda till besparingar.

Den föreslagna lagstiftningen bör träda i kraft den 1 april 1999. *Datainspektionen* har anförts att det bör klargöras om den nya lagstiftningen skall omfatta de vapenregister som för närvarande förs med Datainspektionens tillstånd. Enligt övergångsbestämmelserna till personuppgiftslagen får register som förs med Datainspektionens tillstånd föras till och med den 30 september 2001. Avsikten med detta lagstiftningsärende är, som torde ha framgått, att de register som för

närvarande förs med Datainspektionens tillstånd skall ersättas av ett lokalt vapenregister per polismyndighet. Det är dock troligt att alla uppgifter i de gamla vapenregistren inte hinner föras över förrän en tid efter ikraftträdandet. Med hänsyn till att personuppgiftslagens övergångsbestämmelser innebär att register som förs med Datainspektionens tillstånd får föras ännu en tid krävs enligt regeringens bedömning inte några särskilda övergångsbestämmelser för att låta de gamla registren föras parallellt med de nya under en övergångstid.

14 Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

1 kap.

8 §

Paragrafen innehåller för närvarande en bestämmelse om att vapenlagen inte gäller skjutvapen och ammunition som innehas av staten. Ändringen innebär att bestämmelserna om vapenregister i tillämpliga delar också kommer att gälla skjutvapen som innehas av staten.

Ändringen innebär att hemvärnsmän som av Försvarsmakten tilldelats vapen för förvaring i bostaden kommer att registreras som vapeninnehavare. Ändringen medför vidare att statliga vapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna skall registreras i det centrala vapenregistret.

2 kap.

17 §

Paragrafen, som motiveras i avsnitt 6, innehåller bestämmelser om lokala vapenregister. Första stycket motsvarar i princip vad som gäller för närvarande. Det klargörs dock att varje polismyndighet endast skall föra ett vapenregister. De lokala registren skall innehålla den information som behövs för hanteringen av vapenärenden, såsom vapen-, person- och tillståndsuppgifter.

Registret skall även innehålla uppgifter om personer som är hemvärnsmän och tilldelats militära skjutvapen som förvaras i bostaden. I övrigt skall innehav av statliga vapen inte registreras eftersom statliga vapen inte heller i fortsättningen kommer att omfattas av tillståndsplikten i 2 kap. 2 §.

Av säkerhetsskäl får uppgifter om hemvärnsmännens vapeninnehav inte förekomma i registret. Detta utvecklas närmare i avsnitt 9.

Paragrafens tredje stycke innehåller ett förbud mot att använda ett lokalt register för att göra automatiserade sammanställningar över hemvärnsmän. Av 31 § personuppgiftslagen (1998:204) följer att den personuppgiftsansvarige skall vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att skydda de personuppgifter som behandlas. Det innebär att det ankommer på den personuppgiftsansvarige att lägga in tekniska spärrar eller på annat sätt vidta åtgärder som förhindrar att registret används i strid mot förbudet.

18 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 7 och 9, innehåller bestämmelser om centrala vapenregister. Bestämmelserna innebär att Rikspolisstyrelsen skall föra tre separata register över vapeninnehavare, vapen och vapenhandlare.

Vapeninnehavarregistret skall innehålla uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition. Med organisationer avses i denna paragraf, såväl skytteförbund, skyttekretsar eller skytteföreningar, som huvudmän för museer och auktoriserade bevakningsföretag, oavsett i vilken associationsrättslig form dessa bedriver sin verksamhet.

Vapeninnehavarregistret skall vidare innehålla uppgifter om personer som är hemvärnsmän och tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. I övrigt skall innehav av statliga vapen inte registreras eftersom statliga vapen enligt 1 kap. 8 § inte omfattas av tillståndsplikten i 2 kap. 2 §. Det får av registret inte framgå om en person är hemvärnsmän eller innehar vapen enligt vapenlagen. Skälet till det framgår av avsnitt 9.

Det centrala vapenregistret skall innehålla uppgifter om sådana skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt vapenlagen. Exempel på sådana uppgifter kan vara vapentyp, fabrikat, modell, kaliber, tillverkningsnummer etc. Registret skall vidare innehålla uppgifter om vapen som upphittats eller som anmälts stulna eller försvunna.

Som nämnts omfattas statliga vapen inte av lagens tillståndsplikt. Det innebär att hemvärnsmännens vapen inte skall registreras i det centrala vapenregistret. Av paragrafen framgår dock att statliga vapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna skall antecknas i registret.

Vapenhandlarregistret skall innehålla uppgifter om personer eller organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn, reparation eller skrotning. I registret kan t.ex. antecknas uppgifter om organisationsnummer, namn och adress samt andra uppgifter av betydelse för tillståndsfrågan, t.ex. uppgifter om eventuell konkurs, likvidation etc.

19 §

Paragrafen innehåller ett förbud mot samkörning av de centrala registren. Av personuppgiftslagen (1998:204) framgår att personuppgifter inte får behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in. Personuppgiftslagen innehåller dock inte något förbud mot samkörning av uppgifter.

De uppgifter som behandlas i de centrala vapenregistren är inhämtade för samma ändamål. Trots detta bör de, som framgår av avsnitt 7.2, av

säkerhetsskäl inte få samköras med varandra. Paragrafen innehåller därför ett förbud mot samkörning. Prop. 1998/99:36

20 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 8, innehåller bestämmelser om vapenregistrens ändamål. Ändamålsbestämmelsen är gemensam för de lokala och de centrala vapenregistren.

Vapenregistren skall för det första ha till ändamål att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till skjutvapen. I detta ligger även att förebygga, upptäcka eller utreda brott i andra länder. Av 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen (1980:100) och 7 och 8 §§ polisdatlagen (1998:622) framgår under vilka förutsättningar uppgifter ur ett vapenregister får lämnas ut till en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation.

Vapenregistren skall för det andra ha till ändamål att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd, t.ex. genom att möjliggöra kontroll av tidigare vapeninnehav och uppdatering av registrerade folkbokföringsuppgifter.

21 §

Paragrafen behandlar rättelse och skadestånd och hänvisar till personuppgiftslagens (1998:204) bestämmelser.

11 kap.

2 §

Paragrafen innehåller ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att utfärda närmare föreskrifter om förändring av vapenregister. Sådana föreskrifter kan t.ex. avse registrens närmare innehåll, samkörning med andra register, vem som skall ha rätt att registrera eller ta del av uppgifter etc. Bemyndigandet avser såväl de centrala vapenregistren som de lokala.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 1998/99:36
Bilaga 2

Efter remiss har följande instanser yttrat sig över promemorians förslag

Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Datainspektionen, Inspektionen för strategiska produkter, Försvarmaktens högkvarter, Svenska jägareförbundet, Frivilliga Skytterörelsen och Svenska Pistolskytteförbundet.

Jägarnas Riksförbund/Landsbygdens jägare och Svenska sportskytteförbundet har beretts tillfälle att inkomma med yttrande men har inte hört av sig.

Lagrådets yttrande

Prop. 1998/99:36
Bilaga 3

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-11-24

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 19 november 1998 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Annika Lowén.

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 december 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Åsbrink, Winberg, Ulvskog, Sahlin, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén

Föredragande: Britta Lejon

Regeringen beslutar proposition Vapenregister

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
---------------------------	---	--

Vapenlagen (1996:67)	11 kap. 2 §	
----------------------	-------------	--

Vapenregister

Promemorian huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås en lagreglering av vapenregistren. Förslaget innebär att varje polismyndighet skall föra ett lokalt vapenregister över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt vapenlagen (1996:67). Vidare skall Rikspolisstyrelsen föra separata centrala register över vapeninnehavare, registrerade skjutvapen och vapenhandlare.

Vapenregistren skall ha till ändamål dels att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till skjutvapen, dels att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen.

1	Förslag till riksdagsbeslut	4
2	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67).....	5
3	Ärendet och dess beredning	9
4	Nuvarande lagstiftning	9
4.1	Antalet vapen	9
4.2	Vapenlagen.....	9
4.3	1995 års vapenutredning	10
4.4	Nuvarande vapenregister.....	10
5	Utgångspunkter för förslaget.....	12
5.1	Den nya datalagstiftningen	12
5.1.1	Personuppgiftslagen	12
5.1.2	Polisdatlagen	13
5.2	Behovet av en ny vapenregisterlagstiftning.....	13
6	Lokala vapenregister.....	14
7	Centrala vapenregister	15
7.1	Centrala vapenregister inrättas	15
7.2	Tre separata register inrättas.....	19
8	Vapenregistrens ändamål	21
9	Hemvärnsmän.....	22
10	Närmare bestämmelser om registren	23
11	Sekretess.....	26
12	Rättelse och skadestånd	27
13	Kostnader och ikraftträdande.....	27
14	Författningskommentar	29
15	Lagtext	64
16	Ärendet och dess beredning	68
17	Nuvarande lagstiftning	68
17.1	Antalet vapen	68
17.2	Vapenlagen.....	68
17.3	1995 års vapenutredning	69
17.4	Nuvarande vapenregister.....	69
18	Utgångspunkter för förslaget.....	70
18.1	Den nya datalagstiftningen	70
18.1.1	Personuppgiftslagen	70
18.1.2	Polisdatlagen	71
18.2	Behovet av en ny vapenregisterlagstiftning.....	72
19	Lokala vapenregister.....	73

20	Centrala vapenregister	74	Prop. 1998/99:36
20.1	Centrala vapenregister inrättas	74	Bilaga 1
20.2	Tre separata register inrättas	78	
21	Vapenregistrens ändamål	78	
22	Närmare bestämmelser om registren	79	
23	Hemvärnsmän.....	80	
24	Sekretess.....	81	
25	Rättelse och skadestånd	82	
26	Kostnader och ikraftträdande.....	82	
27	Författningskommentar	83	

15 Lagtext

Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs ifråga om vapenlagen (1996:67)

dels att 1 kap. 8 §, 2 kap. 17 § och 11 kap. 2 § samt rubriken före 2 kap. 17 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas fyra nya paragrafer, 2 kap. 18–21 §§, samt närmast före 2 kap. 18, 20 och 21 §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

8 §

Denna lag gäller inte skjutvapen och ammunition som innehas av staten.

I fråga om skjutvapen och ammunition som innehas av staten gäller endast bestämmelserna i 2 kap. 17–21 §§.

2 kap.

Register över vapeninnehav och beslut

Lokala vapenregister

17 §

Polismyndigheten skall föra register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt denna lag.

Varje polismyndighet skall föra ett lokalt register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt denna lag.

Registret skall även innehålla uppgifter om personer som är hemvärnsmän och som av Försvarmakten tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden. Uppgifter om vilka vapen som tilldelats får inte registreras.

Centrala vapenregister

18 §

Rikspolisstyrelsen skall föra separata centrala register över

- 1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition samt personer som är hemvärnsmän och som av Försvarsmakten tilldelats militära skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavareregistret),*
- 2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapenregistret) och*
- 3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn, reparation eller skrotning (vapenhandlarregistret).*

Det får av vapeninnehavareregistret inte framgå om en registrerad person är hemvärnsman.

19 §

De centrala vapenregistren får inte samköras med varandra.

Vapenregistrens ändamål

20 §

Vapenregistren skall ha till ändamål att

- 1. ge information om sådana*

uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till skjutvapen,

Prop. 1998/99:36
Bilaga 1

2. underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt denna lag.

Rättelse och skadestånd

21 §

Personuppgiftslagens (1998:204) bestämmelser om rättelse och skadestånd gäller vid behandling av personuppgifter enligt 2 kap. 17–20 §§ eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av 11 kap. 2 § j).

11 kap.

2 §

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

- a) undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen,
 - b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som skall vara uppfyllda för tillstånd till innehav av skjutvapen,
 - c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen och vad som i övrigt skall gälla vid sådan handel,
 - d) vad som skall iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring, reparation och skrotning av skjutvapen,
 - e) krav på vapenhandlares, museers och skyttesammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på skyttesammanslutningars förvaring av ammunition,
 - f) de förutsättningar i övrigt som skall vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag,
 - g) utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige,
 - h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige skall få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land, *och*
 - i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som
- h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande av att personer bosatta i Sverige skall få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land,
 - i) krav på att den som förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som

är
bosatt i ett främmande land
skall underrätta den staten om
förvärvet.

är
bosatt i ett främmande land
skall underrätta den staten om
förvärvet *och*
j) förändring av vapenregister
enligt 2 kap. 17–19 §§.

Prop. 1998/99:36
Bilaga 1

Denna lag träder i kraft den 1 april 1999.

16 Ärendet och dess beredning

Rikspolisstyrelsen har i en skrivelse till Justitiedepartementet hemställt om att få inrätta ett nationellt vapenregister i enlighet med en till skrivelsen fogad rapport från en projektgrupp inom styrelsen. Rapporten innehåller en översiktlig beskrivning av ett nytt nationellt vapenregistersystem innefattande regionala och centrala vapenregister. Rikspolisstyrelsens skrivelse finns i bilaga 1. Skrivelsen jämte rapporten har remitterats till Försvarmakten och Datainspektionen, vilka har kommit in med yttranden. Yttrandena finns tillgängliga i ärendet (dnr Ju 96/1670). I promemorian behandlas Rikspolisstyrelsens förslag.

17 Nuvarande lagstiftning

17.1 Antalet vapen

Det finns i Sverige ungefär 2,1 miljoner skjutvapen som innehas med stöd av tillstånd enligt vapenlagen (1996:67). Dessa fördelar sig på 750 000 innehavare, huvudsakligen privatpersoner. Dessutom finns omkring 70 000 skjutvapen utdelade av Försvarmakten till hemvärnsmän för förvaring i hemmet.

17.2 Vapenlagen

Enskildas och organisationers befattning med civila skjutvapen och ammunition regleras i vapenlagen (1996:67). Lagen är inte tillämplig på skjutvapen och ammunition som innehas av staten. I vapenlagen föreskrivs krav på tillstånd för innehav av i princip samtliga typer av skjutvapen. Där finns även bestämmelser om krav på tillstånd för innehav av ammunition. Att bedriva handel med skjutvapen kräver särskilt tillstånd. Också införsel av skjutvapen och ammunition till Sverige kräver tillstånd enligt lagen. Vapenlagen kompletteras av mer detaljerade bestämmelser i vapenförordningen (1996:70) och av föreskrifter och allmänna råd som utfärdas av Rikspolisstyrelsen.

Den nuvarande vapenlagstiftningen trädde i kraft den 1 april 1996. Innehållsmässigt överensstämmer den i stora delar med motsvarande äldre författningar. Såväl lagen som förordningen har emellertid i förhållande till dessa omarbetats språkligt och systematiskt samt anpassats för att uppfylla de krav som ställs i EG:s direktiv den 18 juni 1991 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (91/477/EEG).

Direktivet innehåller bl.a. bestämmelser om att medlemsländerna skall underrätta varandra om överföringar av skjutvapen och ammunition mellan respektive territorier. För detta ändamål skall enligt direktivet ett nätverk bildas. Svensk kontaktpunkt i detta sammanhang är Rikspolisstyrelsen.

Prop. 1998/99:36
Bilaga 1

17.3 1995 års vapenutredning

I maj 1995 tillkallades en särskild utredare med uppdrag att göra en genomgripande översyn av vapenlagen med inriktning på att förebygga våldsbrott (dir. 1995:39). Utredningen, som antog namnet 1995 års vapenutredning, har nyligen lämnat sitt slutbetänkande En samlad vapenlagstiftning (SOU 1998:44). Betänkandet har remissbehandlats och bereds för närvarande inom Justitiedepartementet. I utredningens uppdrag har inte ingått att överväga nu aktuella frågor om vapenregister. Betänkandet innehåller därför inte något förslag i den delen.

17.4 Nuvarande vapenregister

Enligt 2 kap. 17 § vapenlagen skall polismyndigheten föra register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt vapenlagen. För närvarande finns 115 sådana register, i princip motsvarande ett i varje polisdistrikt i polisväsendets tidigare organisation. De förs på automatisk databehandling med tillstånd från Datainspektionen. I dessa register lagras uppgifter om samtliga personer som är folkbokförda inom respektive polisområde och som har tillstånd enligt vapenlagen att inneha skjutvapen eller ammunition. Uppgifterna består i namn, personnummer och hemvist samt vilka vapen som personen har beviljats tillstånd att inneha. För varje vapen anges typ, fabrikat, modell, kaliber samt tillverkningsnummer. Saknas tillverkningsnummer skall annan uppgift som tillåter identifiering anges. Vidare registreras vilket ändamål som tillståndet att inneha vapnen avser samt eventuella villkor för tillståndet. Sådana villkor kan bl.a. avse hur vapnet skall förvaras (särskild förvaringsföreskrift) eller att tillståndet är knutet till innehav av viss tjänst, t.ex. såsom väktare. Om tillståndet är tidsbegränsat anges även detta.

Någon samordning mellan de olika registerenheter finns inte. De datoriserade registren är lokala s.k. enanvändarsystem. Det innebär att de inte är hopkopplade i något nätverk och att endast en person åt gången kan arbeta i systemet. Det är möjligt att i ett register söka efter ett en viss vapeninnehavare både med ledning av personuppgifter och med ledning av uppgifter om ett visst vapen. Eftersom de olika registren inte är samordnade är de endast sökbara var för sig. Det kan därför vara nödvändigt att söka i ett stort antal register för att kunna få reda på om

tillstånd för innehav av ett visst vapen, som t.ex. har förekommit i brottsligt sammanhang, har utfärdats.

Närmare bestämmelser om hur vapenregister skall föras finns i Rikspolisstyrelsens föreskrifter om utfärdande av tillståndsbevis för och registerföring av vapen hos polismyndighet (RPS FS 1987:4, FAP 551-5). Dessa föreskrifter har emellertid inte anpassats till datoriseringen och får till viss del anses vara obsoleta.

Uppgifterna i vapenregistret om vapeninnehavare uppdaterades fram till 1 juli i år genom avisering från folkbokföringsregistret. Om en vapeninnehavare böt adress eller avled sände Riksskatteverket ett registerkort med uppgift om det till polismyndigheten. De nya uppgifterna fördes sedan manuellt in i vapenregistren. Riksskatteverkets aviseringar skedde på grundval av en s.k. V-markering i folkbokföringsregistret. Samtliga i Sverige bosatta personer med tillstånd enligt vapenlagen att inneha skjutvapen var markerade med ett V i folkbokföringsregistret. En sådan markering gjordes efter underrättelse från polismyndigheten om vilka personer som förekommer i vapenregister.

Riksskatteverket upphörde med aviseringen den 1 juli 1998. Rikspolisstyrelsen har därför fått Datainspektionens tillstånd att föra ett temporärt centralt register över vapeninnehavare som uppdateras från Rikspolisstyrelsens namn och adressregister. Ändamålet med det temporära registret är att tillgodose de lokala registerenheterna med den information om adressändringar, namnändringar, dödsfall etc. som tidigare erhöles från Riksskatteverket.

Andra beslut än sådan som rör tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition registreras inte i de datoriserade registren. Således förs t.ex. register över beslut om tillstånd att bedriva handel med skjutvapen manuellt.

18 Utgångspunkter för förslaget

18.1 Den nya datalagstiftningen

18.1.1 Personuppgiftslagen

Den 22 oktober 1998 träder personuppgiftslagen (1998:204) i kraft. Personuppgiftslagen ersätter den nuvarande datalagen (1973:289) och genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 94/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Personuppgiftslagen är, precis som den nuvarande datalagen, tänkt att få en generell räckvidd. Särbestämmelser

som behövs på olika områden förutsätts få sin plats i särskilda registerförfattningar. Sådana bestämmelser kommer att gälla framför personuppgiftslagen.

Personuppgiftslagen skall gälla all behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Lagen skall även omfatta manuell behandling av personuppgifter om dessa ingår i eller avses ingå i en strukturerad samling av personuppgifter. Personuppgiftslagen är således teknikneutral och samma regler kommer att gälla oberoende av om ett register förs manuellt eller automatiserat.

Personuppgiftslagen innehåller vissa grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter. Personuppgifter skall enligt dessa behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Uppgifter får samlas in endast för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och får inte sedan behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ursprungliga. Behandling av personuppgifter för historiska, vetenskapliga eller statistiska ändamål skall dock aldrig anses oförenliga med de ursprungliga ändamålen. De personuppgifter som behandlas skall vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet. Fler uppgifter än som är nödvändiga med hänsyn till ändamålet får inte behandlas. Känsliga personuppgifter, dvs. uppgifter som avslöjar en persons ras eller etniska ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller uppgifter som rör en persons hälsa eller sexualliv, får bara behandlas under vissa angivna förutsättningar. De personuppgifter som behandlas skall vidare vara riktiga och aktuella. Alla rimliga åtgärder skall vidtas för att rätta, blockera eller utplåna felaktiga eller ofullständiga uppgifter. Personuppgifter skall inte heller få bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. För historiska, vetenskapliga eller statistiska ändamål skall dock personuppgifter få bevaras under en längre tid.

Personuppgiftslagen innehåller en uppräkningslista av när behandlingen av personuppgifter är tillåten. Som huvudregel får personuppgifter behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen. Lagen anger härutöver vissa andra fall när personuppgifter får behandlas, t.ex. för att en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras eller i samband med att en arbetsuppgift som innebär myndighetsutövning skall utföras.

18.1.2 Polisdatlagen

Personuppgiftslagen innehåller som nämnts generella bestämmelser för behandling av personuppgifter. De särbestämmelser som är nödvändiga för polisens verksamhet regleras i en särskild lag, polisdatlagen (1998:622).

Polisdatlagens bestämmelser innebär att en särreglering i förhållande till personuppgiftslagen görs dels såvitt avser behandling av känsliga uppgifter, såsom etniskt ursprung, politiska eller religiösa åsikter m.m., dels såvitt avser behandling av uppgifter av

underrättelsekaraktär och kvarstående misstankar. Polisdatalagen innehåller vidare särskilda bestämmelser om vissa register. Polisdatalagen innehåller inte någon bestämd dag för ikraftträdandet. Avsikten är dock att lagen skall kunna träda i kraft under våren 1999.

I förarbetena till polisdatalagen (prop. 1997/98:97, bet. 1997/98:JuU20, rskr. 1997/98:276) görs bedömningen att några särregler i förhållande till personuppgiftslagen inte behövs för handläggning av polismyndighetsärenden eller för polisens interna administration. Polisdatalagen gäller därför inte för den delen av polisens verksamhet (jfr 1 § polisdatalagen).

Polisdatalagen kommer således inte att gälla för vapendeärendehantering. Däremot kommer polisdatalagens allmänna bestämmelser i och för sig att gälla för behandling av personuppgifter i vapenregister i den mån dessa kommer att föras för att förebygga, upptäcka och utreda brott.

18.2 Behovet av en ny vapenregisterlagstiftning

Förslag: Förande av vapenregister regleras i lag.

Rikspolisstyrelsens förslag: Överensstämmer med promemorians.

Datainspektionen och Försvarsmakten tillstyrker förslaget.

Skälen för förslaget: En projektgrupp inom Rikspolisstyrelsen arbetar sedan ett par år tillbaka med att utarbeta ett nytt vapenärendehanteringssystem. Syftet med detta är att effektivisera handläggningen av ärenden enligt vapenlagen genom ett utökat och förbättrat datorstöd. I det planerade systemet ingår även nya vapenregister. Dagens vapenregister är ålderdomliga och inte anpassade till polisväsendets nya organisation. För att polisen skall kunna arbeta effektivt och leva upp till statsmakternas krav måste den få möjlighet att använda modern informationsteknik.

Vapenregistren behövs för att handlägga ärenden enligt vapenlagen t.ex. ansökningar om tillstånd till innehav av skjutvapen och ammunition, uppföljningen av meddelade tillstånd samt frågor om återkallelse av tillstånd. Vapenregistren fyller också en viktig funktion i det allmänna polisarbetet, t.ex. för att identifiera innehavare av vapen som kan ha använts för brott eller för att spåra upphittade vapen. Vapenregistren har även stor betydelse i det operativa polisarbetet genom att polisen via dessa kan få uppgift om eventuellt vapeninnehav innan man gör ett ingripande i en bostad. De vapenregistren som för närvarande förs tillgodoser endast i begränsad utsträckning dessa behov.

Personuppgiftslagens bestämmelser innebär i och för sig att polisen kan behandla uppgifter helt eller delvis automatiserat om det är nödvändigt för att uppgifter av ett allmänt intresse skall kunna utföras eller för att arbetsuppgifter i samband med myndighetsutövning skall kunna utövas. Datoriserade vapenregister skulle alltså kunna föras enbart med stöd av personuppgiftslagens bestämmelser. De senaste årens målsättning har dock varit att myndighetsregister med ett stort antal

registrerade personer och ett särskilt känsligt innehåll skall lagregleras (prop. 1990/91:60 s. 50, bet. 1990/91:Ku11 s.11). I förarbetena till personuppgiftslagen uttalas att det inte finns någon anledning att avvika från denna målsättning (prop. 1997/98:44 s. 41). Vid behandlingen av propositionen Polisens register erinrade också konstitutionsutskottet i sitt yttrande till justitieutskottet om denna målsättningen (bet. 1997/98:JuU20). I vart fall de centrala vapenregistren bör därför lagregleras. De lokala vapenregistren utvidgas med det system som föreslås i det följande och bildar större enheter. Tillgången till dessa register ökar också i viss mån genom övergången till moderna datorsystem. Även de lokala vapenregistren bör därför lagregleras.

19 Lokala vapenregister

Förslag: Varje polismyndighet skall föra ett lokalt register över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt vapenlagen.

Rikspolisstyrelsens förslag: Överensstämmer med promemorians förslag.

Datainspektionen och Försvarsmakten har inget att erinra mot förslaget.

Skälen för förslaget: För närvarande finns det drygt hundra lokala vapenregister. Såsom dessa system för närvarande är uppbyggda kan endast en person åt gången arbeta i respektive register. Som tidigare nämnts är någon samordning mellan de olika vapenregistren inte heller möjlig. Denna ordning för registrering av tillståndspliktiga skjutvapen och beslut enligt vapenlagen (1996:67) uppfyller inte rimliga krav på effektivitet. Det finns numera endast en polismyndighet i varje län. Det finns därför inte något skäl att dela upp registerföringen geografiskt på mindre delar av länet. Tvärt om motverkar en sådan uppdelning att vapenärendena kan hanteras på ett rationellt sett t.ex. genom att vissa eller samtliga delar av handläggningen sker centralt för hela länet.

Med polisens nuvarande organisation är det naturligt att varje polismyndighet endast för ett vapenregister över tillståndspliktiga vapeninnehav och beslut enligt vapenlagen. Detta medför i och för sig att fler uppgifter om vapen och vapeninnehavare samlas på ett och samma ställe vilket naturligtvis ökar sårbarheten vid obehörigt intrång i registren. Denna ökade risk måste emellertid vägas mot de effektivitetsvinster som kan göras genom sammanslagningen. I vart fall när det gäller att skapa länsvisa register, som alltså bättre överensstämmer med den nya polisorganisationen, måste effektivitetshänsyn anses väga tyngre. Detta är inte enbart en fråga om att hushålla med resurser. En effektivisering av hanteringen av uppgifter i vapenregister kan också medverka till att vapenlagstiftningens brottsförebyggande funktion förstärks. Intresset att motverka obehörigt intrång i registren får i stället tillgodoses genom att dessa skyddas med

behörighetsregler etc. Det bör ankomma på regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att utfärda sådana föreskrifter.

Prop. 1998/99:36
Bilaga 1

20 Centrala vapenregister

20.1 Centrala vapenregister inrättas

Förslag: Rikspolisstyrelsen skall föra centrala vapenregister.

Rikspolisstyrelsens förslag: Överensstämmer med promemorians.

Datainspektionen ifrågasätter förslaget med hänsyn till risken att registrerad information kommer till brottslig användning.

Försvarsmakten har inget att erinra mot att centrala register inrättas beträffande civila vapen.

Skälen för förslaget

Centrala register effektiviserar polisens arbete och kan användas för att förebygga brott

De vapenregister som för närvarande förs fyller en viktig funktion i det allmänna polisarbetet, t.ex. för att identifiera innehavare av vapen som kan ha använts för brott eller för att spåra upphittade vapen. Vapenregistren har också stor betydelse i det operativa polisarbetet genom att polisen via dessa kan få uppgift om eventuellt vapeninnehav innan man gör ett ingripande i en bostad. Som framgått av förgående avsnitt är uppfyller dock inte nuvarande vapenregistren de krav man bör kunna ställa från effektivitetssynpunkt.

Att varje polismyndighet endast skall föra ett vapenregister gör det visserligen lättare att över hela riket söka efter ett visst registrerat vapen eller få överblick över vilka vapeninnehav som är registrerade. Fortfarande krävs emellertid slagning i 21 olika register för att göra sökningen fullständig. Om ett skjutvapen har hittats eller beslagtogs i en brottsutredning krävs det alltså en betydande arbetsinsats för att säkert kunna avgöra om vapnet finns registrerat i något av de lokala registren. Samma svårighet uppkommer om en förfrågan görs från en myndighet i ett annat land angående ett visst skjutvapen, t.ex. inom ramen för samarbetet inom Interpol eller Europol. Centrala register över samtliga registrerade skjutvapen och samtliga vapeninnehavare skulle påtagligt underlätta genomförande av sådan efterforskningar som nu nämnts och därmed effektivisera polisens arbete. Detta är av stor betydelse ur ett brottsförebyggande perspektiv.

En från brottsförebyggande synpunkt betydelsefull del av polismyndigheternas hantering av uppgifterna i vapenregistret är vidare

att följa upp meddelade vapentillstånd och, när det finns anledning till det, aktualisera frågan om återkallades av ett tillstånd. Detta kräver emellertid att polismyndigheten får uppgift om sådana omständigheter som kan ligga till grund före ett beslut om återkallelse. Till viss del kan behovet av sådana uppgifter tillgodoses genom underrättelser från domstolar. Om en domstol har funnit att någon är skyldig till ett brott mot vapenlagen eller vapenförordningen, eller till ett annat brott vid vilket skjutvapen använts, skall en kopia av domen eller beslutet sändas till polismyndigheten i den ort där den dömda är folkbokförd (17 kap. 3 § vapenförordningen) I fråga om den som driver handel med skjutvapen eller ammunition, ingår i styrelse för skyttesammanslutning eller företräder huvudman för museum skall enligt bestämmelsen underrättelse även sändas till polismyndigheten i den ort där rörelsen bedrivs, styrelsen har sitt säte eller museet är beläget.

Motsvarande underrättelseskyldighet gäller när en domstol lämnat ett yrkande om förverkande enligt vapenlagen helt eller delvis utan bifall.

Genom domstolarnas underrättelser uppmärksammas den polismyndighet hos vilken ett vapeninnehav är registret på vissa av de omständigheter som kan föranleda att ett tillstånd enligt vapenlagen återkallas. Skyldigheten att underrätta omfattar emellertid inte samtliga uppgifter som är relevanta för detta ändamål. Det finns till exempel inte någon skyldighet för domstolarna att underrätta polismyndigheten om att en person dömts för något annat våldsbrott än ett sådant där skjutvapen använts.

Ett centralt register över samtliga vapeninnehavare skulle kunna användas för att från andra register, t.ex. från det register som förs enligt lagen (1998:620) om belastningsregister eller det register som förs enligt lagen (1998:621) om misstankeregister, hämta in uppgifter om att det föreligger sådana omständigheter som kan utgöra grund för ett beslut om återkallelse av tillstånd att inneha skjutvapen och ammunition eller för att omhänderta skjutvapen och ammunition i avvaktan på ett sådant beslut.

Centrala register skulle således effektivisera polisens arbete och vara av stor betydelse för polisens verksamhet att förebygga, upptäcka och utreda brott.

Centrala register behövs för uppdatering av de lokala registren

De lokala vapenregistren uppdaterades tidigare genom aviseringar från folkbokföringsregistret. Som framgått av avsnitt 3.4 upphörde Riksskatteverket med aviseringen den 1 juli 1998 och Rikspolisstyrelsen har sedan dess Datainspektionens tillstånd att föra ett temporärt centralt vapeninnehavareregister som uppdateras från Rikspolisstyrelsens namn och adressregister. Ändamålet med det temporära registret är att tillgodose de lokala registerenheterna med den information om adressändringar, namnändringar, dödsfall etc. som tidigare erhöles av Riksskatteverket.

Det är viktigt att det även i framtiden finns en fungerande uppdatering av de lokala registren. Det är naturligtvis möjligt att uppdatera varje lokalt vapenregister genom samkörning med Rikspolisstyrelsens namn och adressregister. Det mest rationella systemet synes dock vara att de lokala vapenregistren även i fortsättningen uppdateras från ett centralt vapeninnehavarregister.

Utländska medborgare

Tidigare har det i princip varit ett ovillkorligt krav för att tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige skall kunna beviljas att sökande är fast bosatt i Sverige och således folkbokförd på en bestämd adress inom landet. I och med den ökade rörligheten av personer över gränserna främst inom den europeiska unionen kan inte detta krav längre upprätthållas lika strikt. Det måste t.ex. vara möjligt för en person som är bosatt i ett annat land och som vill förvärva ett skjutvapen för att inneha det under viss tid i Sverige och därefter för det med sig till sitt hemland, att söka och beviljas tillstånd till innehavet. I sådana fall är det emellertid inte möjligt att knyta registreringen av vapeninnehavet till folkbokföringsadressen. En polismyndighet som tar emot en ansökan om tillstånd kan därför ha svårt att kontrollera om sökanden redan tidigare av en annan polismyndighet har beviljats tillstånd att inneha andra skjutvapen. Ett centralt register över samtliga vapeninnehavare skulle väsentligt underlätta en sådan kontroll.

Kontroll av vapenhandlare

Den som vill bedriva handel med vapen måste ha tillstånd enligt vapenlagen. Tillstånd får meddelas den som har rätt att driva handel i allmänhet, har de kunskaper som behövs samt är ordentlig och pålitlig (2 kap. 10 § vapenlagen). Det är naturligtvis angeläget att handeln med skjutvapen och ammunition underkastas en sträng kontroll. Om vapenhandlarna registrerades i ett centralt register skulle polisen vid handläggning av vapenärenden där en vapenhandlare anges som överlåtare direkt kunde kontrollera att denne har ett giltigt tillstånd till handel med skjutvapen. Ett centralt register skulle även kunna användas för att registrera uppgifter av betydelse för tillståndsfrågan, t.ex. uppgifter om konkurs, likvidation etc.

Integritets- och säkerhetsaspekter

Åtskilliga skäl talar således för inrättandet av centrala vapenregister. Centrala vapenregister skulle effektivisera polisens arbete och minska administrationskostnaderna samtidigt som rättssäkerheten skulle förstärkas. Centrala register skulle vidare få stor betydelse för såväl den brottsutredande som den brottsförebyggande verksamhet polisen bedriver.

All automatiserad behandling av personuppgifter kan i och för sig ses som ett intrång i den enskildes personliga integritet. Behovet av inrättande av register och annan automatiserad behandling måste därför alltid noga övervägas. Vid utformandet av de regler som skall gälla för automatiserad behandling av personuppgifter måste integritetsfrågorna alltid ställas i förgrunden. En utgångspunkt är härvid bestämmelserna i 2 kap. 3 § andra stycket regeringsformen om att en person i den utsträckning som föreskrivs i lag skall skyddas mot att den personliga integriteten kränks genom att uppgifter om honom registreras med hjälp av automatisk databehandling. Generella bestämmelser om tillåten behandling av personuppgifter finns som redan nämnts i personuppgiftslagen (1998:204). Som framgått av avsnitt 4.1.1 skulle inrättandet av vapenregister i och för sig vara möjligt redan med stöd av personuppgiftslagen (1998:204). Med hänsyn härtill och med hänsyn till de fördelar centrala vapenregister medför kan det ur integritetssynpunkt knappast finnas några betänkligheter mot att inrätta centrala vapenregister.

Vad som främst talar emot att inrätta centrala vapenregister är i stället säkerhetsaspekten. Som redan anförts beträffande de lokala registren medför en ökad koncentration av uppgifter om vapen och vapeninnehavare en ökad sårbarhet för obehörigt intrång i registren. Datainspektionen har i sitt remissvar anført att ett centralt vapenregister kan få ödesdigra konsekvenser för enskilda även om sekretess i viss omfattning gäller för registrerade uppgifter. Inspektionen menar att organiserad brottslighet och utländska organisationer med intresse av att identifiera vapeninnehavare utgör ett hot mot samtliga innehavare av vapen och att det finns en beaktansvärd risk för att sådana grupper kommer över registrerad information.

Dessa farhågor är i och för sig berättigade. De bör dock inte överdrivas. Uppgifter om vilka personer som är vapeninnehavare har under lång tid varit registrerade centralt i folkbokföringsregistret genom de s.k. v-markeringarna. Självklart förutsätter inrättandet av centrala vapenregister att lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder vidtas för att skydda uppgifterna. I sammanhanget måste också erinras om att det av 31 § personuppgiftslagen följer att den personuppgiftsansvarige skall vidta de åtgärder som är lämpliga bl.a. med beaktande av de särskilda risker som finns med behandlingen av uppgifterna. Det kan t.ex. gälla åtgärder för åtkomstskydd, behörighetskontroller eller loggning för att i efterhand kontrollera vem som har haft åtkomst till uppgifterna, tidpunkten för åtkomsten och vilka uppgifter åtkomsten gällt. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer kan dessutom med stöd av 50 § personuppgiftslagen meddela föreskrifter om vilka krav som skall ställas på den personuppgiftsansvarige vid behandlingen av uppgifter.

Sammanfattningsvis talar således övervägande skäl för att centrala vapenregister bör inrättas.

Förslag: Rikspolisstyrelsen skall föra separata centrala register över vapeninnehavare, vapen och vapenhandlare. Registren får inte samköras med varandra.

Rikspolisstyrelsens förslag överensstämmer med promemorians.

Skälen för förslaget: För att minska risken för sårbarhet bör uppgifter om vapeninnehavare och uppgifter om vapen inte registreras i samma register. I stället bör, såsom Rikspolisstyrelsen föreslagit, tre separata centrala vapenregister inrättas. Det bör således finnas ett register över vapeninnehavare, ett över vapen och ett över vapenhandlare.

Vapeninnehavareregistret bör innehålla uppgifter om personer eller organisationer som har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition. Registret bör endast innehålla en hänvisning till det lokala register där tillståndet finns registrerat.

Vapenregistret bör innehålla uppgifter om sådana vapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt vapenlagen. Vapenregistret bör dessutom innehålla uppgifter om vapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna.

Vapenhandlareregistret bör innehålla uppgifter om personer och organisationer som meddelats tillstånd att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn, reparation eller skrotning.

Uppdelningen på tre separata register innebär att det inte är möjligt att ur de centrala registren utläsa närmare vilka slags vapen en viss person eller organisation har rätt att inneha. Dessa uppgifter skall endast finnas i de lokala registren. För att ytterligare minska risken att registrerad information kommer i orätta händer och kan sammanställas på ett sätt som utgör ett hot, t.ex. för registrerade vapeninnehavare, bör de centrala registren inte få samköras med varandra.

21 Vapenregistrens ändamål

Förslag: Vapenregistren skall ha till ändamål att

1. ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott och
2. underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen

Skälen för förslaget: Av förgående avsnitt har framgått att det finns många olika skäl att inrätta vapenregister. Vapenregister fyller en viktig funktion i polisens brottsutredande och brottsförebyggande verksamhet. Vapenregister behövs också för att effektivisera vapenärendehandläggningen. En utgångspunkt för personuppgiftslagen (1998:204) är att behandlingen av personuppgifter skall ske för ett visst ändamål. Den personuppgiftsansvarige skall bl.a. se till att uppgifter bara samlas

in för uttryckligt angivna och berättigade ändamål och inte behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in samt att de uppgifter som behandlas är adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet med behandlingen (9 §). Avgränsningen av registrens ändamål är således av stor betydelse för hur ett register skall kunna användas. Det ligger samtidigt i sakens natur att en ändamålsbestämmelse inte kan bli allt för preciserad.

Med hänsyn till vad som i förgående avsnitt anförts om behovet av vapenregister bör såväl de lokala som de centrala vapenregistren ha till ändamål att

1. ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott,

2. underlätta handläggningen av frågor om tillstånd enligt vapenlagen. Vapenregistren kommer således att föras bl.a. för att förebygga, upptäcka och utreda brott. Polisdatalagens (1998:622) allmänna bestämmelser kommer därför i och för sig att gälla för vapenregistren. Eftersom det knappast kan bli aktuellt att behandla s.k. känsliga personuppgifter i vapenregistren får detta inte annan följd än att polisdatalagens bestämmelser om utlämnande av uppgifter blir tillämpliga för uppgifter i vapenregistret. Det innebär att uppgifter som är nödvändiga för att framställa rättsstatistiken skall lämnas till den myndighet som ansvarar för att framställa sådan statistik (6 §). Uppgifter får vidare lämnas ut till en utländsk myndighet eller en mellanfolklig organisation, om utlämnandet följer av en internationell överenskommelse som Sverige efter riksdagens godkännande har tillträtt (7 § första stycket). Dessutom får regeringen meddela föreskrifter om att uppgifter på begäran får lämnas ut till polis- eller åklagarmyndighet i en stat som är ansluten till Interpol om det behövs för att myndigheten eller organisationen skall kunna förebygga, upptäcka eller utreda brott (7 § andra stycket) eller att uppgifter får lämnas ut även i andra fall (8 §).

22 Närmare bestämmelser om registren

Förslag: Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer bemyndigas att utfärda föreskrifter om förandet av vapenregistren.
--

Rikspolisstyrelsens förslag går inte in på lagtekniska frågor.

Skälen för förslaget: I lag bör endast anges vilka register som får föras och för vilket ändamål det får ske. Det krävs naturligtvis mer detaljerade bestämmelser om registrens innehåll, samkörning med andra register, behörighetsbegränsningar etc. Sådana bestämmelser är dock av den karaktären att de inte bör ges lagform. Det bör i stället ankomma på regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att utfärda närmare föreskrifter om förandet av vapenregistren.

Förslag: Hemvärnsmän som tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden skall registreras såsom vapeninnehavare såväl i det lokala vapenregistret som i det centrala vapeninnehavareregistret.

Av det centrala vapeninnehavareregistret får det inte framgå om personen är hemvärnsmän eller innehar vapen med stöd av tillstånd enligt vapenlagen. Uppgifter om vilka vapen hemvärnsmännen innehar skall inte heller registreras.

Rikspolisstyrelsens förslag: Hemvärnsmän registreras såsom vapeninnehavare.

Försvarsmakten motsatte sig i sitt remissvar Rikspolisstyrelsens förslag men har under ärendets fortsatta beredning förklarat att de, under de förutsättningar som nu föreslås, godtar att hemvärnsmän registreras såsom vapeninnehavare.

Skälen för förslaget: Hemvärnet har till uppgift att skydda viktiga totalförsvarsanläggningar i hembygden och att skydda en myndighets eller ett företags egna anläggningar och verksamhet (1 § hemvärnsförordningen, 1997:146). Vid ett överraskande angrepp mot Sverige skall hemvärnet ta upp försvaret till dess mobiliserade styrkor kan överta uppgiften. De flesta av Sveriges ca. 70 000 hemvärnsmän har därför tilldelats militära skjutvapen som förvaras i deras bostäder.

Enligt 17 § förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. skall Försvarsmakten informera berörd lokal polismyndighet om sådana militära skjutvapen som har tilldelats hemvärnspersonal och som förvaras i bostäder. Informationen skall avse vapentyp samt namn och adress i fråga om den som har vapnet. Rikspolisstyrelsen framhåller i sin skrivelse att det är nödvändigt att finna ett enkelt datoriserat system för överföring av informationen för att undvika resurskrävande manuella rutiner. Rikspolisstyrelsen föreslår därför att uppgifterna skall registreras såväl i det lokala vapenregistret som i det centrala vapeninnehavareregistret.

Försvarsmakten har uttryckt vissa farhågor kring Rikspolisstyrelsens förslag. Försvarsmakten har pekat på att uppgifter om hemvärnets hela tillgängliga krigsorganisation kommer att finnas tillgänglig i det centrala register som föreslås och att uppgifterna i orätta händer kan komma att reducera effekten av hemvärnet. Försvarsmakten har vidare framhållit vikten av att värna om säkerheten för hemvärnsmännen och deras familjer.

Under ärendets fortsatta beredning har Försvarsmakten och Rikspolisstyrelsen förklarat sig vara eniga om ett system som innebär att respektive försvarsområde inom Försvarsmakten löpande förser motsvarande polismyndighet med uppgifter om de hemvärnsmän som tilldelats vapen för förvaring i bostaden. Uppgifterna registreras i det lokala vapenregistret. Uppgifter om vilka vapen hemvärnsmännen tilldelats får däremot inte registreras. Dessa uppgifter kan polisen

endast få efter kontakt med respektive försvarsområde. En spärr läggs in i systemet så att det inte går att ta fram sammanställningar över hemvärnsmän. Uppgifterna om vapeninnehavaren överförs från det lokala vapenregistret till det centrala vapeninnehavareregistret. I det centrala vapenregistret sker registreringen på ett sådant sätt att det inte framgår huruvida vapeninnehavaren har tillstånd enligt vapenlagen att inneha skjutvapen eller är hemvärnsmän.

För att inte syftet med att införa ett centralt register över vapeninnehavare skall gå förlorat är det viktigt att alla vapeninnehavare också registreras. Även hemvärnsmännen bör därför registreras i registret. Samtidigt är det naturligtvis viktigt att skydda hemvärdet så att det inte går att få fram uppgifter som, i orätta händer, skulle kunna sabotera hemvärdets organisation eller skada enskilda hemvärnsmän och deras familjer. Den lösning Rikspolisstyrelsen och Försvarsmakten kommit fram till synes väl avvägd och bör därför genomföras.

24 Sekretess

<p>Bedömning: Någon ändring i sekretesslagen (1980:100) bör inte göras. Gällande sekretessbestämmelser tillgodoser behovet av sekretess för uppgifter i vapenregister.</p>

Skälen för bedömningen: Enligt 5 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) gäller sekretess hos polismyndighet i verksamhet, som avser förändring av eller uttag ur vapenregister, för uppgift som har tillförts registret, om inte det står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Under samma förutsättning gäller från den 1 juli 1998 sekretess hos Rikspolisstyrelsen för de uppgifter som hänförs till vapenregister (prop. 1997/98:97, bet. 1997/98JuU20, rskr. 1997/98:276, SFS 1998:624).

För uppgifter om hemvärnsmän och deras beväpning gäller enligt 2 kap. 2 § sekretesslagen sekretess om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgifterna röjs.

Gällande sekretessregler tillgodoser behovet av sekretess även för de centrala vapenregister som nu föreslås. Någon ändring i sekretesslagen behöver således inte göras.

25 Rättelse och skadestånd

Förslag: Personuppgiftslagens bestämmelser om rättelse av felaktiga uppgifter och om skadestånd skall gälla för behandling av uppgifter i vapenregistren. En hänvisning till personuppgiftslagens regler om rättelse och skadestånd görs.

Skälen för förslaget: Den personuppgiftsansvarige är enligt personuppgiftslagen (1998:204) skyldig att på begäran av den registrerade rätta, blockera eller utplåna sådana personuppgifter som inte har behandlats i enlighet med personuppgiftslagen eller föreskrifter som har utfärdats med stöd av lagen (28 §). Sker rättelse skall de tredje män till vilka uppgifter lämnats ut underrättas om rättelsen.

Av personuppgiftslagen följer vidare att den personuppgiftsansvarige skall ersätta den registrerade för den skada och den kränkning av den personliga integriteten som en behandling av personuppgifter i strid med lagen orsakat (48 §).

Personuppgiftslagens bestämmelser om rättelse och skadestånd gäller även för polisens behandling av uppgifter enligt 9 § polisdatalagen (1998:622). Dessa bestämmelser bör även gälla vid behandling av uppgifter i vapenregister. Såsom bestämmelserna i personuppgiftslagen och polisdatalagen är utformade måste en hänvisning till personuppgiftslagen dock göras.

26 Kostnader och ikraftträdande

Den tekniska uppbyggnaden av den nya registerstrukturen är naturligtvis förenad med kostnader. Det nya systemet medför dock stora operativa och resursmässiga förtjänster. Systemet ersätter även vissa rutiner som för närvarande utförs manuellt. De centrala registren effektiviserar arbetet avsevärt. Att varje polismyndighet endast skall föra ett lokalt vapenregister innebär också att handläggningen kan centraliseras och effektiviseras. Rikspolisstyrelsen har uppskattat besparingarna till omkring tre miljoner kronor årligen.

Även om uppbyggnaden av den nya registerstrukturen således är förenad med kostnader bör dessa med hänsyn till de besparingar de medför kunna rymmas inom polisens anslag.

Den föreslagna lagstiftningen bör träda i kraft den 1 april 1998.

27 Författningskommentar

Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

1 kap.

8 §

Paragrafen innehåller för närvarande en bestämmelse om att vapenlagen inte gäller skjutvapen och ammunition som innehas av staten. Ändringen innebär att bestämmelserna om vapenregister i tillämpliga delar också kommer att gälla skjutvapen som innehas av staten.

Ändringen är en följd av att hemvärnsmän som av Försvarsmakten tilldelats vapen för förvaring i bostaden skall registreras som vapeninnehavare. Den innebär vidare att statliga vapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna kommer att kunna registreras i vapenregistret.

2 kap.

17 §

Paragrafen, som motiveras i avsnitt 5, innehåller bestämmelser om lokala vapenregister. Första stycket motsvarar i princip vad som gäller för närvarande. Det klargörs dock att varje polismyndighet endast skall föra ett vapenregister. De lokala registren skall innehålla den information som behövs för hanteringen av vapenärenden, såsom vapen-, person- och tillståndsuppgifter.

Registret skall även innehålla uppgifter om personer som är hemvärnsmän och tilldelats militära skjutvapen som förvaras i bostaden. Av säkerhetsskäl får däremot inte uppgifter om hemvärnsmännens vapeninnehav förekomma i registret. Detta utvecklas närmare i avsnitt 9.

Att registren får föras med hjälp av automatiserad behandling anges inte uttryckligen men framgår av personuppgiftslagen (1998:204) som till skillnad mot datalagen (1973:289) är teknikneutral. Samma bestämmelser gäller således för behandling av uppgifter i ett register oavsett om behandlingen är helt eller delvis automatiserad eller manuell (se 5 § personuppgiftslagen).

18 §

Paragrafen, som motiveras i avsnitt 6, innehåller bestämmelser om centrala vapenregister. Bestämmelserna innebär att Rikspolisstyrelsen

skall föra tre separata register över vapeninnehavare, vapen och vapenhandlare.

Vapeninnehavareregistret skall innehålla uppgifter om personer och organisationer som har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen eller ammunition samt om personer som är hemvärnsmän och tilldelats skjutvapen som förvaras i bostaden. Av registret får inte framgå om en person är hemvärnsmän eller innehar vapen enligt vapenlagen. Skälet till det framgår av avsnitt 9.

Vapenregistret skall innehålla uppgifter om sådana skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt vapenlagen. Exempel på sådana uppgifter kan vara vapentyp, fabrikat, modell, kaliber, tillverkningsnummer etc. Vapenregistret skall vidare innehålla uppgifter om vapen som upphittats eller som anmälts stulna eller försvunna.

Hemvärnsmännens vapen skall alltså inte registreras i vapenregistret. Om ett hemvärnsvapen stöldanmäls skall detta däremot antecknas i registret.

Vapenhandlareregistret skall innehålla uppgifter om personer eller organisationer som har meddelats tillstånd enligt vapenlagen att bedriva handel med skjutvapen eller att ta emot skjutvapen för översyn, reparation eller skrotning. I registret kan t.ex. antecknas uppgifter om organisationsnummer, namn och adress samt andra uppgifter av betydelse för tillståndsfrågan, t.ex. uppgifter om eventuell konkurs, likvidation etc.

19 §

Paragrafen, som behandlas i avsnitt 7, innehåller bestämmelser om vapenregistrens ändamål. Ändamålsbestämmelsen är gemensam för de lokala och de centrala vapenregistren.

Vapenregistren skall för det första ha till ändamål att ge information om sådana uppgifter som behövs för att förebygga, upptäcka och utreda brott med anknytning till skjutvapen. I detta ligger även att förebygga, upptäcka eller utreda brott i andra länder. Av 1 kap. 3 § tredje stycket sekretesslagen (1980:100) och 7 och 8 §§ polisdatalagen (1988:622) framgår under vilka förutsättningar uppgifter ur ett vapenregister får lämnas ut till en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation.

Vapenregistren skall för det andra ha till ändamål att underlätta handläggningen av frågor om tillstånd., t.ex. genom att möjliggöra kontroll av tidigare vapeninnehav och uppdatering av registrerade folkbokföringsuppgifter.

20 §

Paragrafen innehåller ett förbud mot samkörning av de centrala registren. Av personuppgiftslagen (1998:204) framgår att personuppgifter inte får behandlas för något ändamål som är oförenligt med det för vilket uppgifterna samlades in. Personuppgiftslagen innehåller dock inte något förbud mot samkörning av uppgifter.

De uppgifter som behandlas i de centrala vapenregistren är inhämtade för samma ändamål. Trots detta bör de, som framgår av avsnitt 6.2., av säkerhetsskäl inte få samköras med varandra. Paragrafen innehåller därför ett förbud mot samkörning.

Prop. 1998/99:36
Bilaga 1

21 §

Paragrafen behandlar rättelse och skadestånd och hänvisar till personuppgiftslagens (1998:204) bestämmelser.

11 kap.

2 §

Paragrafen innehåller ett bemyndigande till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer att utfärda närmare föreskrifter om förändring av vapenregister. Sådana föreskrifter kan t.ex. avse registrens närmare innehåll, samkörning med andra register, vem som skall ha rätt att registrera eller ta del av uppgifter etc. Bemyndigandet avser såväl de centrala vapenregistren som de lokala.